

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

JOANNOU/TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 53240/14)

KARAR

STRAZBURG

12 Aralık 2017

İşbu karar Sözleşme'nin 44/2 maddesinde belirtilen şartlar uyarınca kesinlik kazanacaktır. Bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

Joannou / Türkiye davasında,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Daire):

Robert Spano, Başkan

Julia Laffranque,

Ledi Bianku,

Işıl Karakaş,

Paul Lemmens,

Valeriu Gritco,

Jon Fridrik Kjolbro, *yargıçlar ve*

Bölüm Sekreteri Stanley Naismith'in katılımı ile

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Heyeti olarak toplanmış, 14 Kasım 2017 tarihinde yapılan kapalı görüşmeler sonucunda,

Yukarıda son anılan tarihte benimsenmiş olan aşağıdaki karara varmıştır:

USUL

1. Dava, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca Türkiye aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne İngiliz ve "Kıbrıs" vatandaşı Adriani Joannou ("başvuran") tarafından 28 Ekim 2014 tarihinde yapılan başvurudan (no. 53240/14) kaynaklanmaktadır.

2. Adli yardım alan başvuran, Lefkoşa'da çalışan bir avukat olan A. Demetriades tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") tayin ettiği Ajan tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuran, özellikle, "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti"nde ("KKTC") yer alan taşınmaz mallarla ilgili olarak Taşınmaz Mal Komisyonu ("TMK") nezdinde başlattığı tazminat talebi kovuşturmaların etkinliğini yitirdiğini iddia etmiştir. AİHS'nin 6, 13 ve 14. maddeleri ve 1 No'lu Protokolün 1. maddesine atıfta bulunmuştur.

4. 19 Kasım 2015 tarihinde yukarıda belirtilen şikayet Hükümet'e tebliğ edilmiş ve başvurunun geri kalan kısmı Mahkeme İç Tüzüğü'nün 54/3 maddesi uyarınca kabul edilemez olarak beyan edilmiştir.

5. İngiliz Hükümet ve "Kıbrıs Hükümeti" dava hakkında bilgilendirilmiştir. İngiliz Hükümeti, Sözleşme'nin 36/1. maddesi ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 44/1(b) maddesi uyarınca davaya müdahil olma hakkından yararlanmamıştır. 28 Ocak 2016 tarihli bir mektupta "Kıbrıs Hükümeti", Sözleşme'nin 36/1 maddesi ve 44/1(b) kuralı uyarınca yargılamaya müdahil olma hakkını kullanmak istediklerini belirtmiştir. Ancak, davanın daha sonraki aşamasında, "Kıbrıs Hükümeti", 21 Ekim 2016 tarihli bir yazıyla Mahkeme'ye usul hakkında herhangi bir yazılı görüş sunmamaya karar verdiklerini bildirmiştir.

OLAYLAR**I. DAVANIN KOŞULLARI**

6. Başvuran 1953 doğumludur ve halen Einfield'da (Birleşik Krallık) yaşamaktadır.

A. Davanın geçmişi

7. Bu başvuruda dile getirilen şikayetler, 1974 yılı Temmuz ve Ağustos aylarında Kuzey Kıbrıs'taki Türk askeri müdahalesinden kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda ortaya çıkan mülkiyet konularının genel durumu, "Kıbrıs / Türkiye" ([GC] no. 25781/94, § 13-16 ve 28-33, AİHM 2001 IV) ve Demopoulos ve Diğerleri / Türkiye (karar) ([GC], no. 46113/99 davalarında ve diğer 7 adet, §§ 4-16, AİHM 2010) davalarında ortaya konmuştur.

8. 1997 yılında, başvurana, 1998 yılında ölen teyzesi tarafından beş adet arsa veya bu arsalardan hisse, bağışlanmıştır. 2008 yılında, annesi tarafından arsalardan birinin ek bir hissesi daha bağışlanmıştır. “Kıbrıs Cumhuriyeti” Tapu ve Kadastro Dairesi tarafından sağlanan mülkiyet sertifikalarına göre, başvuru sahibi dört arsanın tek sahibidir ve beşinci arsanın 9/16 oranında hissesine sahiptir.

9. Arazi “KKTC” de Koma Tou Yialou (Kumyalı) köyünde bulunmaktadır. Arazinin toplam alanı yaklaşık 18 dönümdür¹.

10. Başvuran, 2007 yılında, Kıbrıslı Türk yeminli bir yerölçmecisinden arazi hakkında bir değerlendirme raporu almış olan Lefkoşa’da bir hukuk bürosunu görevlendirmiştir. 3 Aralık 2007 tarihli değerlendirme raporu, beş adet arsa parselinin her birini değerlendirmiş ve bunlar için dönüm başına 500 pound sterlin (GBP) ile 10.000 GBP arasında değişen değerler takdir etmiştir.

11. Ekim 2011 tarihinde başvuran, “Kıbrıs Cumhuriyeti”nden yetkili bir yerölçmecisi tarafından hazırlanan başka bir değerlendirme raporu almıştır. Bu raporda, beş arsa için, ekonomik kayıp ve faizi (tümü 1974 ve 2011 arasındaki dönem için hesaplanan) ile birlikte toplamda 2.690.962 Avro (EUR) değer takdir edilmiştir.

12. Şubat 2017 tarihinde başvuran, Aralık 1997’den itibaren (başvuru sahibi mülkün sahibi olduğunda) Aralık 2016’ya kadar ekonomik kayıp ve faiz de dahil olmak üzere söz konusu mülkün değerini toplamda 2.088.366 Avro olarak takdir eden “Kıbrıs Cumhuriyeti” Tapu Dairesinden yeni bir değerlendirme raporu almıştır.

B. TMK önündeki dava

13. Mayıs 2008’de, başvuran, 67/2005 sayılı kanun uyarınca (bkz. Aşağıdaki 41-43. Paragraflar) - mülkünün iadesini ve/veya mülkün mevcut piyasa değerini ve söz konusu arazinin kullanım kaybından doğan zararların tazminatını talep eden, -bir yemin varakası ile desteklenen- Kıbrıslı Türk temsilciler aracılığıyla, TMK’ya bir talepte bulunmuştur. Talep edilen toplam tazminat, her bir dönüm için 100.000 GBP (1.800.000 GBP veya yaklaşık 2.285.000 Avro) idi.

14. Başvuran yemin varakasında, teyzesinin 1974 yılı öncesinden sahip olduğu söz konusu mülkü kendisine 1974 yılından sonra devrettiğini beyan etmiştir. Yemin Varakasında aynı zamanda, söz konusu mülk üzerinde ipotek, borç veya kısıtlama bulunmadığı, başvuranın Güney Kıbrıs’ta Kıbrıslı Türk’e ait olan bir evde yaşadığı ve “Kıbrıs Cumhuriyeti”ne kira ödediği beyan edilmiştir. Dosya aynı zamanda, başvuru sahibinin kimlik belgelerini (İngiliz pasaportu ve “Kıbrıs” kimlik kartı), başvuranın arsalarının mülkiyet ve hukuki statüsüne ilişkin “Kıbrıs Cumhuriyeti” Tapu ve Kadastro Dairesinden alınan belgeleri (ipotek, borç veya diğer kısıtlamalara işaret etmemektedir) ve Kıbrıslı Türk’e ait bir evde yaşadığı ve 1 Nisan 2003 ile 30 Haziran 2004 tarihleri arasında kira bedeli olarak 270 Kıbrıs Lirası (CYP) fatura kesildiğini gösteren bir belge içermektedir.

15. Başvuranın talebi, 67/2005 sayılı kanun ve ilgili TMK Tüzüğü (bkz. Aşağıdaki paragraf 43) doğrultusunda “KKTC” Başsavcısına tebliğ edilmiştir.

16. 5 Mayıs 2010 tarihinde, Başsavcılık, başvuranın talebine yanıt olarak TMK’ya bir görüş sunmuştur. Bu görüş, kayıtlarının, mülkün kayıtlı sahiplerinden birinin Chrystollou Nicola

¹ Osmanlı İmparatorluğu’nda kullanılan ve daha önce Osmanlı İmparatorluğu’nun bir parçası olan birçok ülkede çeşitli standartlaştırılmış versiyonlarda kullanılan alan birimi.

“Boy ve genişlikte kırk standart adım” olarak belirlenmiş, fakat farklı yerlerde önemli ölçüde değişikliğe uğramıştır.

Yaklaşık olarak bir akre’nin çeyreğinin eşdeğeri kabul edilir.

Bkz. Demopoulos ve Diğerleri - Türkiye (dec.) [GC], no. 46113/99, AİHM 2010, paragraf 12, dipnot 1.

Stavrinou (başvuranın teyzesi) olduğunu, Maria Nicola Stavrinou'nun (başvuranın annesi) arsalarından birinin bir kısmının sahibi olduğunu gösterdiğini ve başvuranın, iki kayıtlı mal sahibinin yasal mirasçısı olduğunu gösteremediğini belirten "KKTC" Tapu ve Kadastro Dairesi Direktörü tarafından yapılan beyana dayanmaktadır. Başsavcılık ayrıca başvuranın tazminat talebinin aşırı ve asılsız olduğunu da değerlendirmektedir.

17. 25 Mayıs 2010 tarihinde TMK huzurunda bir duruşma yapılmıştır. Başvuranın temsilcisi, Başsavcı'nın görüşünü henüz duruşma günü aldığını belirtmiş ve bu nedenle dosyalarını hazırlamak için erteleme talebinde bulunmuştur. Başsavcı vekili itirazda bulunmamış ve duruşma 1 Haziran 2010 tarihine kadar ertelenmiştir.

18. 1 Haziran 2010 tarihli ön duruşmada, başvuranın temsilcisi, bir değerlendirme raporu ve arsaların başvuru sahibine bağış yoluyla aktarıldığını gösteren bir belge sunmayı taahhüt etmiştir. Başsavcı vekili, başvuranın, Chriystolleuo Nicola Stavrou'nun [metinde aynen] yasal mirasçısı olduğunu gösteren belgelerin yanı sıra, Güney'de yaşadığı Kıbrıslı Türk'ün evi için ödediği kira miktarını kanıtlayan belgelerin ya da bunun yerine evin kendisine tahsis edilmiş olduğunu gösteren kira sözleşmesinin sunulmasını talep etmiştir. Başsavcı vekili ayrıca "KKTC" Tapu ve Kadastro Dairesi'nden bir arama belgesi sunmayı taahhüt etmiş ve daha fazla belge sunma ve talep etme hakkını saklı tuttuğunu belirtmiştir. Duruşma, tarafların ilgili belgeleri temin etmeleri için ertelenmiştir.

19. 3 Haziran 2010 tarihinde, Başsavcı, başvuru sahibinin iddiasına ait arsalar ile ilgili olarak "KKTC" Tapu ve Kadastro Dairesi'nin arama belgesini ibraz etmiştir.

20. 6 Haziran 2012 tarihinde, başvuran, vekili aracılığıyla, ilk iddiasını/talebini değiştirme izni istemiştir. Bu arada, daha önce 5/6 pay sahibi olduğu arsanın tek sahibi olduğunu ve Ekim 2011'de mülklerinin değerinin 2.690.962 EUR olduğunu belirten bir değerlendirme raporu aldığını iddia etmiştir (bkz. yukarıdaki 8. paragraf).

21. 18 Haziran 2012 tarihinde yapılan bir ön duruşmada Başsavcı vekili, başvuranın iddiasını değiştirilmesiyle ilgili itirazının bulunmadığını belirttikten sonra; TMK Başkanı, değişikliği kabul etmiş ve başvurana değiştirilmiş talebini iletmesi ve Başsavcılığa bu konuda bir görüş bildirmesi için talimat vermiştir.

22. Başvuran 6 Temmuz 2012 tarihinde karara uymuş ve mülkiyetiyle ilgili yeni bulgular ve gelişmeler doğrultusunda tazminat talep ederek iddiasını değiştirmiştir.

23. 20 Kasım 2012 tarihinde, başvuran 1 Haziran 2010 tarihinde Başsavcı vekili tarafından talep edilen belgeleri sunmuştur (bkz. yukarıdaki 18. paragraf). Başvuran özellikle teyzesinin adının farklı belgelerdeki yazılışlarında tutarsızlıklar olduğunu gösteren yerel yönetim başkanı (muhtar) tarafından verilen sertifikalar sunmuştur. Muhtar, başvuranın teyzesinin 327090 No'lu "Kıbrıs" kimlik belgesine sahip olduğunu ve Christallou Nikola Stavrinou, Chriystallou Nicola Stavrinon, Christallou Nicola Stavrinou, Christalla Nikola ve Chrystallou Nicola gibi çeşitli isimlerle bilindiğini, fakat bunların tek ve aynı kişi olduğunu açıkladı. Muhtar ayrıca, teyzesinin daha önce hiç evlenmediğini ve ölümünden önce taşınmaz mülkünü, kız kardeşinin kızına, başvurana ("Kıbrıs" kimlik kartı sahibi Andriani Ioannou'ya) bağışladığını belgelemiştir. Muhtarın belgelerini desteklemek adına başvuran, teyzesinin kimlik belgelerini ("Kıbrıs" kimlik belgesi dahil olmak üzere) sunmuştur. Başvuran ayrıca, teyzesinin söz konusu arsayı kendisine devrettiğini gösteren belgeleri de sunmuştur. Ayrıca, kendisine Güneyde Kıbrıslı bir Türk'ün evinin tahsis edildiğini ve 1 Haziran 2000 ile 31 Aralık 2001 arası dönem için 342 CYP ve 1 Nisan 2003 ile 30 Haziran 2004 arası dönem için 270 CYP kira ödediğini gösteren belgeleri sunmuştur.

24. Başsavcı vekilinin ailevi nedenlerle duruşmaya katılamaması nedeniyle, 10 Ocak 2013 tarihinde yapılması planlanan TMK huzurundaki ön duruşma ertelenmiştir.

25. 25 Ocak 2013 tarihinde yapılan ön duruşmada, "KKTC" makamları, Başsavcı vekili ve İskan İşleri Dairesi Müsteşarı tarafından temsil edilmiştir. Başvurana teyzesinin ve annesinin doğum belgelerini ve şu an tek sahibi olduğu mülkün tapusunu ibraz etmesini istemişlerdir. Duruşma, başvuranın söz konusu belgeleri temin edebilmesi için ertelenmiştir.

26. 19 Şubat 2013 tarihinde, başvuran, teyzesinin hiç evlenmemiş olduğunu teyit eden belgeler dahil olmak üzere talep edilen belgeleri sunmuştur.

27. 25 Nisan 2013 tarihinde yapılan bir ön duruşmada, "KKTC" temsilcileri başvurandan, Andriani Joannou, Andriani Ioannou ve Andriani Georgiou Antoniou isimlerinin başvurana atıfta bulunduğunu gösteren belgeleri ve teyzesinin Chrystollou Nicola Stavrinou, Chrystolleuo Nicola Stavriou, Chrystolleui Nicolou Stavriou, Nikola Hristallu (Nicola HrySTALLou), Hristalla Nicola gibi çeşitli isimler ile bilindiğini gösteren belgeleri ve annesinin Maria Nicola Stavrinou, Maria Stavrinou, Maria Georgiou ve Maria Georgios gibi farklı isimler ile anıldığını gösteren belgeleri ve onların cetleri Nikolas Stavrinou'nun (Nicolas Stavrinou), Nicola Stavrinou ve Nicola Stavrinou olarak da bilindiğini gösteren belgeleri muhtardan temin ederek sunmasını istemiştir. Duruşma, başvuranın talep edilen belgeleri temin edebilmesi için ertelenmiştir.

28. 9 Mayıs 2013 tarihinde başvuran, muhtardan, bahse konu farklı isimlerin başvurana, annesine, teyzesine ve onların cetlerine atıfta bulunduğunu gösteren belgeler sunmuştur. Muhtarın belgeleri, bu kişileri aynı zamanda kimlik kartı numaralarına dayanarak da tespit etmiştir. 8 Mayıs 2013 tarihli bir belge, başvuranın annesinin çeşitli isimlerle Maria Nicola (Nicolas, Nikola, Nikolas) Stavrinou ve teyzesinin Chrystolleui Nicolou Stavriou olarak bilindiğini belirtmiştir.

29. Başvuranın da hazır bulunduğu 24 Ekim 2013 tarihli bir ön duruşmada, "KKTC" temsilcileri, muhtarın belgelerinin eksik olduğunu ve başvuranın annesi için Maria Nicola (Nicolas, Nikola, Nikolas) Stavrinou adlarının ve teyzesi için Chrystolleui Nicolou Stavriou adının eklenmesi gerektiğini savunmuşlardır. Temsilci ayrıca, başvuranın teyzesinin evlenmemiş olduğunu ve başka mirasçıları olmadığını gösteren resmi bir belgenin ibraz edilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Ayrıca söz konusu mülke ait başka bir yükümlülük olmadığını gösteren bir belge de talep etmiştir. Bu belgelerin istihsalı halinde, Başsavcı vekilinin başvurana 60.000 İngiliz Sterlini ödenerek davanın kapatılması için hazır olması gerekecektir.

30. Başvuranın temsilcisi cevaben, istenen belgeleri temin edeceğini belirtmiştir. Ancak, başvuranın teyzesinin hiç evlenmediğini gösteren belgeleri daha önce sunduklarını ve bunun onun soyadını hiç değiştirmemiş olmasından da açıkça anlaşıldığını belirtmiştir. Başvuranın temsilcisi ayrıca, teyzesinin söz konusu mülkü başvurana halen hayatta iken devrettiğini belirtmiştir. Başsavcı'nın anlaşma teklifini değerlendirmek üzere erteleme talebinde bulunmuştur.

31. 16 Ocak 2014 tarihinde başvuranın temsilcisi, TMK önünde bir duruşma yapılmasını talep etmiştir.

32. TMK önünde davanın bir sonraki incelemesi 1 Mart 2016 tarihinde gerçekleşmiştir. Başkan ve TMK üyeleri, davayla ilgili olarak başvurandan aldığı talimatlar konusunda başvuranın temsilcisini sorgulamıştır. Başvuranın duruşmada hazır bulunmadığı ve davaya ilişkin kesin talimatlar vermesi için kendisine ulaşılamaması nedeniyle duruşma ertelenmiştir.

33. 9 Mart 2016 tarihinde, başvuranın Kıbrıslı Türk temsilcileri, "Kıbrıs Cumhuriyeti"ndeki temsilcisine, Mahkeme'ye başvuru yapılmış olmasının kendilerini üzdüğünü bildirmişlerdir. Ayrıca, başvurayı ileriki süreçlerde temsil etmeyeceklerini belirtmişlerdir.

34. 28 Haziran 2016 tarihinde TMK huzurunda duruşma yapılmıştır. Başvuranın Kıbrıslı Türk temsilcisi, davadan çekilme isteği konusunda başvurunu bilgilendirmiş olduğunu ifade etmiştir. Ancak, söz konusu hususta resmi bir belge sunamamış ve bu nedenle temsilcinin çekilme formalitelerini tamamlaması için duruşma ertelenmiştir.

35. Başvuran 19 Ağustos 2016 tarihinde Kıbrıslı Türk temsilcilerinden dosyaları devralmıştır.

36. TMK, 28 Eylül 2016 tarihli duruşmada, başvuranın Kıbrıslı Türk temsilcilerinin davadan çekilmesini kabul etmiş ve davanın ileriki safhalarında başvuran ile doğrudan temasa geçilmesine karar vermiştir. Bir sonraki duruşma için 12 Ekim 2016 tarihi belirlenmiştir.

37. Başvuran 15 Ekim 2016 tarihinde TMK'ya, 13 Ekim 2016 tarihine kadar 12 Ekim 2016 tarihli duruşma için yapılan çağrının eline ulaşmadığını bildirmiştir.

38. Başvuranın şahsen hazır bulunduğu davanın incelenmesi için bir sonraki toplantı 2 Mart 2017 tarihinde yapılmıştır. "KKTC" temsilcileri, başvuranın annesinin ve teyzesinin kesin doğum tarihlerini gösteren ilave belgelerin ve bu kişilerin ölüm belgelerinin başvuran tarafından sunulması gerektiğini iddia etmiştir. Ayrıca, teyzesi hala hayatta iken söz konusu mülke sahip olması nedeniyle, başvuranın 67/2005 sayılı Kanun kapsamında teyzesinin yasal mirasçısı olarak değerlendirilemeyeceğini ileri sürmüştür. Başvuran, bu iddiaların ilk kez gündeme geldiğini iddia etmiş ve bu nedenle, davanın görülmesi için resmi bir duruşma yapılmasını talep etmiştir. TMK Başkanı, başvuru sahibine "KKTC" temsilcileri tarafından ifade edilen görüşlerin TMK'nın resmi görüşünü temsil etmediğini ve davanın tüm şartlarının incelenmesinden sonra konuya karar verileceğini bildirmiştir. TMK önündeki yargılama hala devam etmektedir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMASI

A. İlgili iç hukuk

1. 7 Mayıs 1985 tarihli "KKTC" Anayasası

39. İlgili olduğu ölçüde 159'uncu Maddenin 1'inci fıkrasının (b) ve (c) bendlerinde aşağıdakiler verilmiştir:

"(b) Kıbrıs Türk Federe Devletinin ilan edildiği 13 Şubat 1975 tarihinde terkedilmiş bulunan veya sözkonusu tarihten sonra yasanın terkedilmiş veya sahipsiz taşınmaz mal olarak nitelendirildiği veya hüküm veya tasarrufu kamuya ait olması gerekli olup da aidiyeti saptanamamış olan tüm taşınmaz mallar, bina ve tesisler; ve (c) ... Tapuda böyle kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın, KKTC'nin mülkiyetindedir ve tapu kayıtları buna göre düzeltilir."

40. 159'uncu Maddenin 4'üncü fıkrası aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

"Yukarıdaki (1)'inci fıkranın (b) ve (c) bentlerinin kapsamına giren taşınmaz mallar [diğerleri meyanında, 13 Şubat 1975 tarihinde terkedilmiş bulunan tüm taşınmaz mallar, bina ve tesisler kastedilmektedir] ile ilgili olarak meşru hak iddia edenlerin ortaya çıkması halinde, haklarının ispatı için gerekli usul ve koşullar ile alacakları tazminat esasları yasa ile düzenlenir."

2. 59/2006 ve 85/2007 sayılı Yasalar ("67/2005 sayılı Yasa") ile tadil edildiği şekliyle Anayasanın 59'uncu Maddesi, 1'inci fıkrası ve (b) bendi kapsamına düşen taşınmaz malların tazmini, takası ve iadesi hakkındaki Kanun

41. 67/2005 sayılı Kanunun ilgili hükümleri *Demopoulos ve Diğerleri/Türkiye* davasında verilmiştir (yukarıda anılan, §§ 35-37).

42. 67/2005 sayılı Kanun'un 22. Bölümü, bu Kanunun hükümlerinin daha iyi uygulanmasını sağlamak için TMK tarafından "KKTC" Bakanlar Kurulunca onaylanacak ve Resmi Gazete'de yayımlanacak Tüzükler hazırlanabileceğini öngörmektedir.

43. 2006 yılında TMK, ilgili bölümünde aşağıdakilerin kaydedildiği (İngilizce versiyonu <http://www.tamk.gov.ct.tr> adresinde bulunan) Tüzüğünü kabul etmiştir:

Kural 3
Başvuru Şekli

"(8) KKTC'de İskan İşleri ile görevli Bakanlığa ve/veya Bakanlık temsilen Başsavcılık ve, varsa KKTC mevzuatına göre ve başvuru konusu malın mülkiyet hakkını ya da kullanım hakkını elinde bulunduran şahıs başvuru ve eklerinin kendilerine tebliğinden sonra otuz işgünü zarfında, bu Kurallara ekli Form 2'ye göre hazırlanacak görüş, mütalâa veya müdafaayı sekretaryaya dosyalar ve Sekretarya müdafaanın onaylanmış bir suretini başvurana tebliğ eder.

(9) KKTC'de İskan İşleri ile görevli Bakanlık ve/veya Bakanlık temsilen Başsavcılık ve, varsa KKTC mevzuatına göre başvuru konusu malın mülkiyet hakkını ya da kullanım hakkını elinde bulunduran şahsın dosyalayacağı başvuru ve ekler esasa ilişkin olguların özetini içerir. Gerekli görüldüğü hallerde KKTC'de İskan İşleri ile görevli Bakanlık ve/veya Bakanlık temsilen Başsavcılık ve, varsa KKTC mevzuatına göre başvuru konusu malın mülkiyet hakkını ya da kullanım hakkını elinde bulunduran şahıs konuya vakıf olanlardan temin edilecek yemin varakasını da görüşe ekler."

Kural 6
Başvuru sahibinin tazmin edilmesine yönelik dostane çözüm anlaşması

"(1) Komisyon, iadeye, takasa, taşınmaz mal karşılığında tazminata, konut hakkının kullanılmamasından kaynaklanan manevi tazminata ve kullanım kaybindan doğan zararın tazminine karar vermesi durumunda, bu kararı KKTC'de İskan İşleri ile görevli Bakanlık icra eder. İskan İşleri ile görevli Bakanlık kararı icra etmek için bu Tüzüğe ekli Form 3'e benzer şekilde hazırlanacak bir sulhname tasarısı hazırlayarak davet yazısı ile birlikte hak sahibi başvurana tebliğ eder.

(2) Davet yazısında hak-sahibi başvuranın sulhname tasarısını imzalamak üzere bir ay içerisinde şahsen gelmesi veya yetkili bir temsilcisini göndermesi gerektiği, aksi halde sulhname tasarısını kabul etmemiş sayılacağı ve Yüksek İdare Mahkemesine başvurma hakkına sahip olduğu belirtilir.

(3) Davet üzerine gelen hak sahibi başvuran veya yetkili temsilcisi sulhname tasarısını kabul ettiği takdirde, bu tasarı kendisi veya yetkili temsilcisi ve KKTC'de İskan İşleri ile görevli Bakan tarafından imzalanır.

(4) Sulhname tasarısının kabul edilmemesi veya bu maddenin ikinci fıkrasına göre kabul edilmemiş sayılması hallerinde bir uyuşmazlık tutanağı düzenlenerek bir örneği ilgili kişilere gönderilir.

(5) Sulh yoluyla çözülemeyen uyuşmazlıklarda ilgili kişilerin yargı yoluna başvurma hakları saklıdır."

Kural 7
Komisyonun işleyişi ve toplantıları

"(1) KKTC'de İskan İşleri ile görevli Bakanlık ve/veya Bakanlık temsilen Başsavcılık ve, varsa KKTC mevzuatına göre başvuru konusu malın mülkiyet hakkını ya da kullanım hakkını elinde bulunduran şahsın görüş, mütalâa ve müdafaası bu Tüzüğe uygun olarak verildikten sonra taraflar, başvurunun talimatının görüşüleceği belirlenen tarihte Başkanın odasında veya onun belirleyeceği ve taraflara da uygun başka bir mekanda toplanırlar. Başkan daha fazla tafsilât ve evrakın meydana çıkarılması veya teftiş edilmesi, tanıklığın ne şekilde alınacağı mahallinde inceleme yapılıp yapılmaması, tarafların Komisyona yapacakları takdimde kimlerin hazır bulunmasının isteneceği ve uygun görülecek sair hususlarda, tarafların da görüşlerini aldıktan sonra, gerekli talimatı verebilir. Yabancı üyelerin katılımı ile yapılacak olan Komisyon çalışmaları İngilizce, diğer durumlarda Türkçe dilinde yürütülür. Ancak, başvuranın hazır bulunduğu Komisyon çalışmalarında, talep etmesi halinde, kendisine tercüman sağlanır.

(2) Komisyonun çalışmaları evrak üzerinde yapılır. Başvurularla ilgili tüm evraklar Komisyonun yabancı üyeleri için İngilizce diline tercüme edilir. Ancak uygun görülmesi halinde Komisyon, tarafların görüş ve iddialarını veya çağıracağı tanıkları sözlü veya yemin tahtında dinleyebilir. Komisyon kendi binasında görev yapar ancak gerekli görülmesi halinde Yüksek Mahkeme Başkanı'nın onayı ile Komisyona tahsis edilecek mevcut mahkeme salonu veya odalarından da yararlanabilir. Komisyon, gerekli gördüğü takdirde, üyeleri arasından oluşturacağı üç kişilik bir grubu, taşınmazın bulunduğu yerde keşif yapmak ve bir keşif raporu hazırlayarak Komisyona sunmakla görevlendirebilir.

(3) Komisyon, bir başvurunun herhangi bir safhasında adilane bir karara varabilmesini mümkün kılmak amacıyla tanıklık yapmak veya evrak sunmak üzere herhangi bir kişiyi huzuruna resen davet edebilir. Böyle bir tanıklık taraflara ihbar yapılmadan gerçekleşemez. Bu gibi tanıklık hakkında tarafların görüş belirtme hakları saklıdır. Komisyonun evrak üzerindeki çalışmalar dışında kalan çalışmaları azenidir. Ancak, başvuranın talebi üzerine tüm çalışmalar gizlilik esasına uygun olarak sürdürülüp sonuçlandırılabilir.

(4) Komisyon, kararlarını üye tam sayısının en az 2/3 çoğunluğunun hazır bulunduğu toplantıda ve hazır olanların salt çoğunluğu ile verir. Bu madde bakımından Başkan ve Başkan Yardımcısı birer Komisyon üyesi sayılır. Karara katılmayan ve azınlıkta kalanlar görüş ve kanaatlerini ayrı olarak yazabilirler. Bu gibi ayrı görüş ve kanaat karara dahil edilir. Toplantılarda oylama açık yapılır. Toplantıya katılanlar çekimsiz oy kullanamazlar. Oyların eşitliği halinde oya konu olan husus reddolunmuş sayılır. Komisyonun kararı Başkan ve bir üye tarafından imza edilir ve Komisyon mührü ile mühürlenmiş bir şekilde taraflara verilir veya tebliğ adreslerine tebliğ edilir.

(5) Komisyon, tarafların tüm görüş ve iddialarını dinledikten sonra üç ay zarfında gerekçeli kararını açıklar. Ancak, Komisyonun iş yüküne ve başvurunun kendine has niteliklerine bağlı olarak gerekçeli kararın açıklanması altı aya kadar uzatılabilir.”

B. İlgili uygulama

44. “KKTC” Anayasa Mahkemesinin ilgili içtihadı Demopoulos ve Diğerleri davasında (yukarıda anılan, §§ 38-39) özetlenmiştir.

45. “KKTC” Yüksek Mahkemesinin kararının İngilizce tercümesine göre, TMK tarafından alınan kararların icrası konularını ele alan 129/2015 sayılı karar ile “KKTC” Yüksek Mahkemesi, 67/2005 sayılı Yasanın 14. maddesine atıfta bulunarak TMK'nın kararlarının bağlayıcı bir etkiye sahip olduğunu, yargının kararlarına benzer bir yürütme niteliğine sahip olduğunu ve bu kararların ilgili makamlara tebliğ edilmesi üzerine gecikmeden uygulanmasını öngörmektedir. “KKTC” Yüksek Mahkemesi, ilgili yasada, kararların nasıl icra edileceğinin tamamen açık olmadığını belirtmiştir. Bu bağlamda TMK Tüzüğü'nün 6. maddesine atıfta bulunmaktadır (bkz. yukarıdaki 43. paragraf) ve kararların uygulanabilmesi için, Kural 6 kapsamında talep edilen TMK kararlarının uygulanmasını gerçekleştirmek için tasarlanan eylemlerin ilgili Bakanlıkça alınması gerektiğini açıklamıştır. Buna göre, ancak bu şekilde sonuçlandırılan bir kararın, yargı kararına benzer bir şekilde yasal olarak uygulanabilir olduğu söylenebilir.

C. TMK önünde görülen davalar

46. Hâlihazırda mevcut olan istatistiki bilgilere göre (TMK'nın Aylık Bülteni, no. 96, 13 Kasım 2017; <http://www.tamk.gov.ct.tr> adresinde mevcuttur) bugüne kadar TMK'ya toplam 6.369 başvuru yapılmıştır. TMK, duruşmayı takiben karar verilmesi üzere yirmi beş (25) ve dostane çözüm yoluyla 1.012 olmak üzere toplam 1.035 davayı sonuçlandırmıştır. Kesinleşmiş davaların (845) büyük çoğunluğunda, 238.779.386 İngiliz Sterlini tutarındaki toplam tazminat ödenmesine karar verilirken, diğer davalarda tazminat yerine başka tazmin yollarına karar verilmiş veya talep reddedilmiştir.

47. Başvuran, TMK'da bekleyen 144 davaya- ki bu davalarda diğer başvuranları temsil eden - temsilcisi Bay Demetriades'in “KKTC” Başsavcılığına yapılan başvurulara ilişkin ilk gözlemleri

makul bir süre içinde sunmadığı konusunda şikâyetle bulunmuştur. Başsavcı'nın ilk gözlemleri sunmasından önce geçen süreler üç aydan beş yıla kadar değişmektedir.

III. İLGİLİ ULUSLARARASI MATERYAL

A. Birleşmiş Milletler

48. Birleşmiş Milletler'in Kuzey Kıbrıs'taki Türk askeri müdahalesinden kaynaklanan mülkiyet meselelerini çözme amaçlı faaliyetleri Demopoulos ve Diğerleri'nde (yukarıda anılan, §§ 7-16) özetlenmiştir.

49. BM Genel Sekreteri'nin Kıbrıs Özel Danışmanının misyonu çerçevesinde, BM düzeyinde bir dizi daha politik girişimlerde bulunulmuştur. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, bu girişimleri 28 Ocak 2016 tarihli (S/RES/2263(2016)) 2263(2016) sayılı kararında bu girişimleri memnuniyetle karşılamış ve taraflara, ihtilaf konusundaki temel meseleler hakkında yakınlaşma çabalarına daha fazla çaba göstermeleri çağrısında bulunmuştur.

B. Avrupa Konseyi

50. Mahkeme'nin "*Kıbrıs / Türkiye*" "devletlerarası" davası (yukarıda anılan) hakkındaki kararının icrası bağlamında, Avrupa Konseyi Delegeler Komitesi halihazırda "KKTC" de bulunan yerinden edilmiş Kıbrıslı Rumların taşınmaz mallarıyla ilgili olanlar da dâhil olmak üzere söz konusu kararda belirtilen çeşitli konularla ilgili gereken genel icra tedbirlerini incelemektedir.

51. Bu tedbirlere ilişkin olarak, Mart 2017'de Delegeler Komitesi toplantısında aşağıdaki bulgular sağlanmıştır:

"....

Xenides-Arestis davasında 22/12/2005 tarihli kararın ardından, Kıbrıs'ın kuzey kesiminde "taşınmaz malların tazminatı, takası veya iadesi ile ilgili 67/2005 sayılı Kanun" kapsamında bir "Taşınmaz Mal Komisyonu" (TMK) kurulmuştur. 5 Mart 2010 tarihinde verilen Demopoulos ve Diğerleri'ne yönelik kabul edilemezlik kararında Büyük Daire, Kıbrıs'ın kuzey kesimindeki Taşınmaz Mal Komisyonu'nu oluşturan 67/2005 sayılı Kanunun, "Kıbrıslı Rumların sahip olduğu mülklere müdahale hakkında şikâyetlere yönelik erişilebilir ve etkili bir tazminat çerçevesi oluşturduğunu" tespit etmiştir. (bu kararın 127. maddesi).

Mahkeme, 12 Mayıs 2014 tarihinde verilen "*Kıbrıs / Türkiye*" (tazminat) kararında, Türkiye'nin, yerinden edilmiş kişilerin mülkiyet haklarına müdahaleye yönelik herhangi bir tazminatın yanı sıra mülklerine erişim, kontrol, kullanım ve haklarından mahrum bırakıldıklarından dolayı mülkiyet haklarının ihlal edildiğine ilişkin ana kararın sonucuna henüz uymamış olduğunu tespit etmiştir. Mahkeme, bu sonuca "uyulması"nın "Kıbrıs'ın kuzey kesimindeki Kıbrıs Rum evlerinin ve mülklerinin yasadışı bir şekilde satılması veya istismar edilmesine ilişkin herhangi bir izin, katılım, kabul veya başka türlü bir suç ortaklığıyla tutarlı olamayacağını" belirtmiştir.

Mahkeme ayrıca, Mahkeme'nin Demopoulos ve Diğerleri davasında, mal ve mülk şikâyetlerinin ihlali ile ilgili olarak bireylerin sunduğu davaların, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle reddedileceği kararını, kendi başına Türkiye'nin, "devletlerarası" davaya ilişkin esas hükümde yer alan III. Bölüm ile uyumu konusundaki sorunun bertaraf edilmesi" olarak düşünülmeeyeceği için reddedileceğini belirtmiştir (12 Mayıs 2014 tarihli tazminatın 63. maddesine bakınız).

b) Delegeler Komitesi'nin 1259. toplantısındaki incelemesi (Haziran 2016)

30 Mayıs 2016 tarihinde "Kıbrıs delegasyonu", yerlerinden edilmiş kişilerin mülkiyet hakları hakkında bir memorandum sunmuştur (DH-DD (2016) 688). Türk heyeti, 3 Haziran 2016 tarihinde bu konuyla ilgili bir memorandum sunmuştur (DH-DD (2016) 707).

“Kıbrıs makamlarının” görüşüne göre, Türkiye, ana karara uymak amacıyla, diğerlerinin yanı sıra, yerlerinden edilmiş Kıbrıslı Rumlara ait taşınmaz malların devredilmelerinin tümüne son vermek ve sahiplerinin izni alınmadan bu mülkler üzerindeki tüm inşaat faaliyetlerini yasaklamak zorundaydı. Türk makamları, Türkiye'nin Taşınmaz Mal Komisyonu'nun kurulmasıyla kararın bu kısmının yerine getirilmesi için gerekli önlemleri zaten aldığını düşünmekteydi. Ayrıca, Komisyon tarafından sahiplerine iade edilen veya Kıbrıs sorununun çözümünden sonra kararlarına uygun olarak iade edilen malların satışını ve iyileştirilmesini yasaklayan koruyucu önlemlere de atıfta bulunmuşlardır.

1259. toplantısında (Haziran 2016) (DH), Komite, yerinden edilmiş Kıbrıslı Rumların evlerinin ve taşınmaz malları konusunun 1280. toplantısında (Mart 2017) (DH) ele alınmasına kararlaştırmıştır.”

52. Yukarıdaki bulgulara dayanarak, Delegeler Komitesi, 1280. toplantısında, yerlerinden edilmiş Kıbrıslı Rumların mülkiyet haklarının Aralık 2017'deki toplantısında yeniden ele alınmasına karar vermiştir.

53. Delegeler Komitesi'nin önünde hâlâ bekleyen diğer bir husus da, Mahkeme'nin yerinden edilmiş Kıbrıslı Rumların mülkiyet haklarının ihlal edilmesine ilişkin Sözleşme ihlallerini tespit ettiği otuz üç davadaki tazminat hükümlerinin icrası konusudur. (Xenides-Arestis grubu olarak adlandırılan davaların listesini içeren belgeye bakınız:

https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=090000168072832d)

54. Eylül 2017'de Delegeler Komitesi toplantısının ardından aşağıdaki bulgular not edilmiştir (dipnot referansları atlanmıştır):

“a) Tazminatın ödenmesi: *Loizidou* davasında tazminat 2003 yılında ödenmiştir. *Alexandrou ve Eugenia Michaelidou Developments* ve *Michael Tymvios* davaları, tazminat ödenmesine ilişkin herhangi bir hususu gündeme getirmemiştir, çünkü başvurular, 41. madde (bkz. aşağıda, “Başvuranların mülkiyeti ile ilgili bireysel önlemler”) ile ilgili olarak, davalı Devlet ile dostane çözüme ulaşmışlardır. Türk makamları, 22 Aralık 2005 tarihli *Xenides-Arestis* kararında yargılama masraf ve giderleri bakımından hükmedilen tazminatı ödemiştir.

7 Aralık 2006 tarihli *Xenides-Arestis* kararı ile ilgili olarak, maddi ve manevi tazminatlar ile yargılama masraf ve giderlerine ilişkin ödenmesi kararlaştırılan meblağlar 2007'den beri beklenmemiştir. *Demades* davasında, tazminat için ödenmesi kararlaştırılan meblağlar, 2009'dan beri ve daha yeni davalarda 2010-2012'den beri beklenmemiştir. *Xenides-Arestis* davasında, Delegeler Komitesi, 2008 ve 2010 yıllarında Türkiye'yi, Avrupa Mahkemesi tarafından 7 Aralık 2006 tarihli kararla ödemesi kararlaştırılan temerrüt faizi ile birlikte tazminatı ödemeye kuvvetle çağrıda bulunan iki ara kararı kabul etmiştir. Bu davaların çoğunda, başvurular veya temsilcileri, kendilerine ödenmesi kararlaştırılan tazminatın ödenmemesi hakkında şikâyette bulunmak için birkaç kez Delegeler Komitesine başvurmuştur.

1208. toplantıda (Eylül 2014) (DH), Komite, *Xenides-Arestis* ve *Varnava* davalarında kabul edilen ara kararlara rağmen bugüne kadar sözkonusu ödemenin anılan davalardaki esasa ilişkin unsurlardan ayrıştıramadığı gerekçesiyle, Türk makamlarının Mahkeme'nin bu davalardaki başvurulara ve *Xenides-Arestis* grubundaki 32 diğer davada hükmettiği miktarları ödeme yükümlülüğünü yerine getirmemesini kınadığı bir ara kararı kabul etmiştir.

Komite, ara kararında, Delegeler Komitesi Başkanlarının Komite adına T.C. Dışişleri Bakanı'na hitaben yazdıkları iki mektupta Mahkeme kararlarına kayıtsız şartsız uyma yükümlülüğünün bulunduğu vurgu yaptıklarını da hatırlatmıştır. Komite, Türkiye'nin, *Varnava* davasında verilen tazminatı ödemeyi sürekli reddetmesinin ve *Xenides-Arestis* grubunun 33 davasının, hem Sözleşme'ye Yüksek Akit Taraf olarak hem de Avrupa Konseyi üyesi bir Devlet olarak uluslararası yükümlülükleri ile açık bir anlaşmazlık içinde olduğunu beyan etmiştir.

Mahkeme, Türkiye'yi tutumunu gözden geçirmeye ve gecikme faizin yanı sıra Mahkeme tarafından ödemesi kararlaştırılan tazminatı bir an önce ödemeye davet etmiştir.

1214. Toplantısında (Aralık 2014) (DH), Komite, Türk makamlarından Eylül 2014'te kabul edilen ara kararın yanı sıra Delegeler Komitesinin Başkanlığı tarafından Dışişleri Bakanlığına gönderilen iki mektubun yanıtlanmaması nedeniyle derin endişesini dile getirmiştir.

Komite, Türkiye'yi tutumunu gözden geçirmeye ve Mahkeme tarafından verilen tazminatı bir an önce ödemeye davet etmiştir.

1230. toplantısında Komite, tazminatın ödenmemesini derinden kınamıştır ve Türk makamlarını, Mahkeme'nin başvurulara ödenmesini kararlaştırdığı meblağları ve gecikme faizini gecikme olmaksızın bir kez daha ödemeye davet etmiştir.

Komite ayrıca Genel Sekreteri, bu davalarda tazminatın ödenmesi konusunu Türk makamlarıyla temaslarında dile getirerek, ödeme yapmaları için gerekli tedbirleri almaya çağrıda bulunmaya davet etmiştir.

Komite ayrıca 1236. toplantısında (Eylül 2015) (DH), üye Devletlerin yetkililerini de aynısını yapmaya teşvik etmiştir.

Genel Sekreter, 28 Nisan 2016 tarihinde, Türk makamlarının bu davalarda ödenmesi kararlaştırılan tazminatın bir an önce ödenmesini sağlamak için gerekli tedbirleri alacağına güvenerek T.C. Dışişleri Bakanı'na bir mektup göndermiştir.(bkz. DH-DD (2016). 573).

Bu konunun en son incelemeleri sırasında (1259., 1265., 1273., 1280. ve 1288. toplantılarda (Haziran, Eylül, Aralık 2016 ve Mart ve Haziran 2017) (DH), Komite, Avrupa Mahkemesi'nin Türkiye'nin bu davalardaki tazminatın ödemesine yönelik kayıtsız şartsız yükümlülüğü bulunduğu konusunda bir kez daha kuvvetli şekilde ısrar etmiştir ve bu konuda herhangi bir ilerleme kaydedilememesinden dolayı derinden endişelenerek yine Türkiye'yi bu yükümlülüğe daha fazla gecikme olmaksızın uymaya davet etmiştir.

Komite, bu konuyu 1294. toplantısında (Eylül 2017) (DH) tekrar ele alınmayı kabul etmiştir.

b) Başvuranların mülkleriyle ilgili bireysel tedbirler: Komite, bu davalardan birindeki bireysel tedbirlerin incelenmesini durdurmaya karar vermiştir (1043. toplantıda alınan karar (Aralık 2008) (DH) *Eugenia Michaelidou Developments* ve *Michael Tymvios*). *Alexandrou* davasında, Türk makamları, başvurana ödeme yapmak zorunda oldukları ve taşınmaz mülkiyeti iade etmeleri gereken dostane çözüm kararına uymuşlar; daha başka bireysel önlemlere ihtiyaç duyulmamıştır (1092. Toplantının kamuya açık notlarına bakınız). (Eylül 2010) (DH).

Sekreteryanın *Loizidou*, *Xenides-Arestis*, *Demades* ve *Eugenia Michaelidou Developments Ltd* ve *Michael Tymvios* davalarındaki bireysel tedbirleri değerlendirmesi 17 Mayıs 2010 tarihli CM / Inf / DH (2010) 21 sayılı bilgi dokümanında sunulmuştur.

Bu değerlendirme, tazminat hakkındaki kararların 2010'dan sonra kesinleştiği bu grubun diğer davaları için geçerlidir.

Türk makamları bu konudaki tutumlarını 3 Haziran 2016 tarihli zabıtlarında sunmuşlardır (DH-DD (2016) 707).”

55. Yukarıdaki bulgulara dayanarak, Delegeler Komitesi, *Xenides-Arestis* grubunun davalarını daha sonraki toplantılarında gözden geçirmeye karar vermiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME’NİN 1 NO’LU PROTOKOLÜNÜN 1. MADDESİNİN İHLALİ İDDİASI

56. Başvuran, TMK nezdinde “KKTC”deki mülkü için tazminat talep ettiği usulün sürüncemeli olduğuna ve sonuçsuz kaldığına ve dolayısıyla da Sözleşme’nin 6 ve 13. maddeleri ile 1 No’lu Protokol’deki 1. maddenin ihlaline yol açtığı yönünde şikayette bulunmuştur.

57. Mahkeme, başvuranın TMK nezdindeki tazminat talebine ilişkin hususun, başvuru sahibi tarafından uyulan tüm hükümler kapsamında ortaya çıkabileceği görüşündedir. Davanın mevcut koşulları kapsamında başvuru sahibinin mağduriyetinin temelde mülk iddiasına ilişkin tazminatı elde edememesiyle ilgili olduğunun dikkate alınması kaydıyla, Mahkeme şikayetin yalnızca 1 No’lu Protokolün 1. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiğini düşünmektedir (yaklaşım için bkz. Kirilova ve Diğerleri - Bulgaristan, no. 42908/98 ve 3 tane daha, §§ 87-88 ve 125-127, 9 Haziran

2005; Naydenov - Bulgaristan, no. 17353/03, §§ 48 ve 86-87, 26 Kasım 2009, ve Shesti Mai Mühendislik OOD ve Diğerleri - Bulgaristan, no. 17854/04, § 64, 20 Eylül 2011).

58. 1 No’lu Protokoldeki 1. madde şöyledir:

“Her gerçek ve tüzel kişi kendine ait mülkiyeti kullanma hakkına sahiptir. Hiç kimse kamu yararı dışında ve kanun veya uluslararası hukukun genel ilkelerinde öngörülen koşullara tabii olanlar dışında kendine ait mülkiyeti kullanmaktan mahrum bırakılamaz.

Ancak, önceki hükümler, Devlet genel çıkarları doğrultusunda mülk kullanımını kontrol etmeyi veya vergi ve diğer katkı veya cezaların güvence altına almayı gerekli gördüğünden Devlet’in bu tür kanunları yürürlüğe koyma hakkına hiçbir şekilde zarar vermez.”

A. Kabul edilebilirlik

1. Tarafların görüşleri

(a) Hükümet

59. TMK tazmin yolunun etkinliğine ilişkin olarak Demopoulos ve Diğerleri- Türkiye (yukarıda bahsi geçen) davasında Mahkeme’nin bulgularına dayanarak, Hükümet, başvuranın TMK nezdinde ilgili davanın tamamlanmadan Mahkeme’ye başvuru yapması sebebiyle mevcut iç hukuk yollarını tüketmediği görüşündedir. Bu bağlamda, Hükümet, başvuranın ilgili tüm belgeleri TMK nezdinde zamanında sunmadığını ve TMK önündeki dava sırasında tazminat almak amacıyla başvurusunda değişiklik yaptığını belirtmiştir. Ayrıca, Hükümet tarafından bilinmeyen nedenlerden dolayı, başvuran TMK’ya mevcut değerlendirme raporlarını hiç bir zaman sunmamıştır. Hükümet ayrıca başvuranın, 60.000 İngiliz Sterlini değerindeki tazminat için “KKTC” yetkilileri tarafından yapılan çözüm önerisini yanıtlamadığını ve bu türden çözümün uygulanması için gerekli belgeleri hazırlamadığını da belirtmiştir. Hükümetin görüşlerine göre, başvuran TMK nezdinde kendi temsilcisiyle istenilen düzeyde bir iletişim kurmamıştır ve bu da TMK’nın işleyişiyle ilgili kendi tarafında birtakım yanlış anlamalara yol açmıştır. Sonuç olarak, başvuran TMK nezdinde ilgili işlemler halen sürerken zamanından önce Mahkeme’ye başvuruda bulunmuştur. Dolayısıyla Hükümet, başvuranın başvurusunun zamansız olduğu ve/veya açık bir şekilde dayanaksız olduğu görüşündedir.

(b) Başvuran

60. Başvuran, TMK önündeki davanın özellikle karara varılmasında yaşanan uzun gecikmeler sebebiyle adil ve etkili olmadığı gerekçesiyle Mahkeme’ye başvurduğunu iddia etmiştir. Başvuran, TMK’nın kendisinin mülk iddiasına ilişkin ilgili tüm bilgileri haiz olmasına rağmen bir karara varamadığı yönünde iddiada bulunmuştur. TMK’nın ilave belge talebi aslında davanın süresinin geciktirilmesi amacıyla yapılmıştır ve başvuranın davasında etkili bir çözüm bulunmasına engel oluşturmak için bir kısım yetkililer üzerinde açık bir şekilde taktik olarak kullanılmıştır. Aynı zamanda, TMK başvurudan bir değerlendirme raporu hazırlanmasını talep etmemiştir. Ancak başvuran, iddiasında değişiklik yaparken bu rapora atıfta bulunmuştur ve davalı da kendi raporunu sunmamıştır. Bu bağlamda, başvuran aynı zamanda iddiasında sonradan yaptığı değişikliğin teknik bir mahiyette olduğunu ve davadaki gecikmeyi doğrulayacak bir değişiklik olmadığını savunmuştur. Başvuran ayrıca, TMK önündeki davanın alelacele ve Türkçe’den uygun şekilde tercüme yapılmaksızın yürütüldüğünden, kendisinin yalnızca bir seyirci konumunda olduğunu iddia etmiştir. Ayrıca, başvurana göre, kendi tapusu olduğu belli olduğu ve annesi ve teyzesinin kimlik bilgileri mevcut kimlik belgelerinden kolaylıkla erişilebilir olduğu için dava çok karmaşık değildir. Son olarak, başvuran, Xenides-Arestis davalarının sonuçlandırılmamış olmasının, TMK çözüm yolunun etkin olmadığını gösterdiğini savunmuştur.

2. Mahkemenin değerlendirmesi

61. Mahkeme, davalı Hükümetin mevcut başvurunun kişi bakımından uygulamasının Sözleşme hükümleri veya Protokolleri ile uyuşmamasına yönelik bir itirazda bulunmadığına dikkat çekmektedir. Ancak, konunun Mahkeme tarafından resen değerlendirme gerektirdiği göz önünde bulundurulduğunda, (örn. bkz., Sejdic ve Finci- Bosna Hersek [GC], no. 27996/06 ve 34836/06, § 27, AİHM 2009), Mahkeme, Loizidou-Türkiye ((davanın esası), §§ 52-57, 18 Aralık 1996, Hakimlerin Raporları ve Kararlar 1996-VI), “Kıbrıs- Türkiye” (yukarıda bahsi geçen, §§ 75-81) ve Demopoulos ve Diğerleri (yukarıda bahsi geçen, §§ 89 ve 103) davalarındaki bulguları ışığında, şikayet konularının Kıbrıs’ın kuzey tarafında başvuranların Sözleşme’de belirtilen hak ve özgürlüklerini güvence altına alma yükümlülüğü bulunan Türkiye’nin yargı yetkisi kapsamına girdiğinin belirtilmesinin önemli olduğunu düşünmektedir.

62. Dolayısıyla Mahkeme, başvuran tarafından şikayette bulunulan durumlardan Türkiye’nin sorumlu olduğu varsayımından yola çıkarak hareket edecektir. Bununla beraber, Mahkeme bunun “KKTC”nin kuruluşuna ilişkin uluslararası toplum tarafından kabul edilen görüşle ilgili ve “Kıbrıs Cumhuriyeti hükümetinin” Kıbrıs’ın tek meşru hükümeti olduğu ile ilgili hiçbir şekilde şüphe doğurmadığını vurgular (bkz. “Kıbrıs-Türkiye” yukarıda bahsi geçen, § 90 ve Demopoulos ve Diğerleri yukarıda bahsi geçen, § 89).

63. Hükümet’in TMK önündeki davanın halen askıda olması nedeniyle iç hukuk yollarının tüketilmediğinin kabul edilmemesine yönelik ilk itirazı ile ilgili olarak, Mahkeme iç hukuk yollarının tüketilmesi hususunun, başvuranın TMK nezdinde sürüncemede ve sonuçsuz kalan davası nedeniyle mülkü için tazminat talep edememesine yönelik şikayetiyle yakından bağlantılı olduğu görüşündedir. Dolayısıyla Mahkeme, Hükümetin itirazının, başvuranın şikayet esasları ile birleştirilmesi gerektiğini düşünmektedir.

64. Mahkeme, başvuranın şikayetinin, Sözleşme’de yer alan Madde 35§3(a)’daki anlam kapsamında açık bir şekilde asılsız olmadığını belirtir. Mahkeme ayrıca, bunun başka bir temelde kabul edilemez olmadığını da belirtir. Dolayısıyla, şikayetin kabul edilebilir olduğu kabul edilmelidir.

B. Esaslar

1. Tarafların görüşleri

(a) Başvuran

65. Başvuran, söz konusu arazi parçalarının mal sahibi olduğuna yönelik hiçbir şüphe olmadığını belirtmiştir. Başvuran, bu arazileri teyzesinden bağış yoluyla edinmiş ve teyzesine de babası tarafından verilmiştir. Başvuran ayrıca, mülk iddiası ile ilgili incelenmekte olan hususun, Mahkeme’nin yerleşik içtihadında yer alan Loizidou (yukarıda bahsi geçen) ve “Kıbrıs-Türkiye” (yukarıda bahsi geçen) davalar ışığında değerlendirildiğini savunmuştur. Ancak, başvurana göre, Xenides-Arestis dava grubu ve “Kıbrıs-Türkiye” kararından doğan tazminat icra edilemediği için, Demopoulos ve Diğerleri davasında (yukarıda bahsi geçen) belirtildiği üzere TMK yolunun etkili olduğu iddiasında bulunmak mantığa aykırı görünmektedir. Başvuran ayrıca, TMK Başkanı ile yapılan Türkiye’nin TMK’ya finansman sağlamayı bıraktığını ileri süren görüşmeye atıfta bulunan bir gazete makalesini öne sürmüştür. Ayrıca, TMK nezdindeki davaların, “KKTC” yetkililerinin gecikmeli ve keyfi uygulamaları nedeniyle sonuçsuz kaldığını ve ilgili istatistiklerin TMK nezdinde çok sayıda davanın halen askıda olduğunu gösterdiğini ileri sürmüştür. Bu bağlamda, başvuran TMK nezdindeki diğer başvuranların iddialarını sunmakta ve TMK tarafından kabul edilen tazminat ödemelerini almakta çeşitli engellerle karşılaştığını da savunmuştur.

66. Başvuran ayrıca, TMK nezdinde başvurusunu yaptığı 2008 Mayıs ayından bu yana, davada ciddi düzeyde herhangi bir ilerleme olmadığını ve talebinin esasının incelemesinin defalarca ertelendiğini iddia etmiştir. Başvurana göre, davanın kendisi karmaşık değildir ve tamamen teknik mahiyette olmak üzere talebinde yalnızca bir değişiklik yapılmıştır. Başvuran, TMK'nın şimdiye kadar gerçek bir oturum gerçekleştirmediği yalnızca davasını değerlendirmek için çeşitli yönlendirme toplantıları gerçekleştirdiği iddiasında bulunmuştur. Başvuran, bu türden geciktirme uygulamalarının sürekli, sistemli bir şekilde ve kasıtlı yapıldığını ve TMK nezdindeki çözüm yolunu sonuçsuz bıraktığını düşünmektedir. Bu bağlantıdan yola çıkarak, başvuran kendisinden defalarca, mülkünün tapusu ve teyzesinin kimliği ile ilgili olmak üzere alakasız, tamamı bilinen ve dava dosyasında yer alan belge ve sertifikaların talep edildiği gerçeğine dikkat çekmiştir. Özellikle, kimlik belgelerinin TMK'da bulunmasına ve bu belgelerin teyzesinin kimliğini açık bir şekilde belirtmesine rağmen, teyzesinin isminin farklı telaffuzları konusuna netlik kazandırması talep edilmiştir. Benzer şekilde, tapusuyla ilgili ilave belgeler sunması talep edilmiştir ve bu da kendisini zaman alan ve masraflı bir sürece sokmuştur. Başvurana göre, aslında tamamıyla gereksiz bir talep olmakla birlikte, başvuranın tapusu ve mülküne ilişkin herhangi bir sorumluluğu bulunmadığının kanıtı halihazırda dava dosyasında bulunmaktaydı.

67. Başvuran ayrıca, kendisine başlangıçta davaya ilişkin uzlaşma için 20.000 (GBP) Pound'luk bir teklif yapıldığını, kendisinin teklifi kabul etmeye hazırlıklı olmadığını ve 24 Ekim 2013 tarihinde yapılan toplantıda bu teklifin 60.000 (GBP) Pound'a çıkarıldığını savunmuştur. TMK nezdindeki aynı toplantıda, başvuran davanın alelacele ve Türkçe dilinde yürütüldüğü ve uygun tercüme hizmetleri sağlanmadığı için davada etkili bir katılım sergileyememiştir. Ayrıca, başka pek çok durumda da, başvuranın temsilcisinin TMK nezdinde başvuran adına hitap etmesine izin verilmemiştir. Bir defasında, 25 Nisan 2013 tarihinde TMK nezdinde bir toplantıya katılmaya çalışmış, ancak toplantı ertelenmiştir. Başvuran ayrıca, TMK'nın davanın etkin bir şekilde idare edilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri alamadığını iddia etmiştir. TMK, taraflardan değerlendirme raporlarını talep etmemiştir ve ilave belgelerin gereksiz olduğunu belirterek davalı "KKTC", ilave belgelerin sunulmasıyla ilgili olarak Başsavcılık'ın taleplerini uygun şekilde ifade edememiştir. Bu bağlamda, başvuran ayrıca teyzesinin Kıbrıs'ın işgal edilen kuzey kısmında yaşadığını ve teyzesinin kimliği ve mülküyle ilgili tüm bilgilerin "KKTC" yönetimi tarafından çok iyi bilindiğini ifade etmiştir. Başvurana göre, tüm bunlar TMK nezdindeki davanın sonuçsuz kaldığını açık bir şekilde göstermiştir.

(b) Hükümet

68. *Meleagrou ve Diğerleri-Türkiye* karar no. 14434/09, 2 Nisan 2013 davasını temel almak suretiyle, Hükümet Mahkeme'nin Demopoulos ve Diğerleri- Türkiye (yukarıda bahsi geçen) davasındaki bulgularında TMK nezdindeki usulün Kuzey Kıbrıs'taki mülke ilişkin Kıbrıslı Rum'un mülk iddiası için yeterli ve etkili bir çözüm yolu sağladığını teyit ettiğini savunmuştur.

Ancak, Hükümet'e göre, söz konusu davada başvuran bu çözüm yolundan uygun şekilde faydalanamamıştır. Bu bağlantıdan yola çıkarak, Hükümet başvuranın tazminat talebinin aşırıya kaçtığını ve sonrasında tazminat talebinde değişiklik yapmak için 25 Mayıs 2010 tarihinde davanın ön incelemesinin ertelenmesini talep ettiğini savunmuştur. Ancak, başvuranın değişiklik yapılan talebi, Kuzey Kıbrıs'ın gayrimenkul piyasası gerçekleriyle örtüşmemektedir ve 2011 değerlendirme raporunda kullanılan yöntem yetersizdir ve yanlıştır. Bunun yanı sıra, 1 Haziran 2010 tarihinde talep edilen belgelerin sunulması iki yıl sürmüştür. Buna ilave olarak, başvuran yalnızca 24 Ekim 2013 tarihinde TMK nezdinde davanın incelenmesi için hazır bulunmuştur ve bu inceleme kendisinin isimlerin farklı telaffuzlarıyla ilgili karmaşıklığı ortadan kaldıracak belgeler dahil olmak üzere ilgili belgeleri ibraz etmek suretiyle iddiasını doğrulaması için gerçekleştirilmiştir.

69. Hükümet'e göre, başvuranın TMK'nın sunduğu çözüm yolunun sonuçsuz kaldığına yönelik izlenimi tarafsız bir şekilde doğrulanmamış, bu durum başvuran ve başvuranın yasal temsilcileri arasındaki iletişim yetersizliklerinden kaynaklanmıştır. Bu durum; başvuranın yasal temsilcilerinin, mülkün teyzesinden kendisine geçtiğini gösteren ilgili belgeleri ve aynı şekilde ilgili değerlendirme raporunu da sunmadığından bihaber görünmesinden açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Bu anlamda, Hükümet'e göre, mülkün Kıbrıslı Rumlardan geçişi "KKTC" kayıtlarında kayıtlı olmadığından başvuranların TMK nezdinde tapularını gösteren ilgili belgeleri hazırlamaları gerekmiştir. Ayrıca, isimlerin telaffuzu ile ilgili karmaşıklık, kimlik belgeleri baz alınarak netliğe kavuşturulamamıştır ve bununla ilgili olarak muhtarlıklar belgelerine ihtiyaç duyulmuştur. Hükümet ayrıca, başvuran tarafından TMK'ya başlangıçta sunulan belgelerin, başvuranın Kıbrıslı Türk'e ait bir evin kullanılması için kira ödediğini açık bir şekilde göstermediği görüşündedir. Ayrıca, başvuranın talebinde değişiklik yapması ilave belgelerin hazırlanmasını zorunlu kılmış, başvuran da belgeleri gerekli özeni göstererek hazırlayamamış ve sunamamıştır. Hükümet, ayrıca başvuranın ve temsilcilerinin "KKTC" Başsavcılığı'nın dostane çözüm teklifini kabul edip etmediği hususunda TMK'ya bilgi vermediğini de vurgulamıştır.

70. Hükümet ayrıca, *Xenides-Arestis* dava grubunun icrasını, bu davaların kararlarının, TMK'nın etkinliğini kanıtlayan *Demopoulos ve Diğerleri* davasından (yukarıda bahsi geçen) önce verildiği için TMK'nın etkinliği ile alakalı olmadığını iddia etmiştir. TMK nezdindeki usulde, tazminat verilmiş ve ödemeler de ilgili kanun uyarınca ve ilgili icra süresi içinde yapılmıştır. Ayrıca, Mahkeme ve Delegation Komitesi'nin bu anlamdaki işlevleri farklılaşmıştır. TMK önündeki davayla ilgili olarak, Hükümet başvuranın Türkçe ve İngilizce konuşan avukatlar tarafından temsil edildiğini ve TMK nezdindeki davanın ve TMK'ya sunulan belgelerin, TMK'da uluslararası düzeyden iki üye bulunduğu, eş zamanlı olarak İngilizceye tercüme edildiğini belirtmiştir. Başvuran ve temsilcilerine, TMK nezdinde davasını ifade etmesi ve savunması için her türlü fırsat verilmiştir. Ayrıca, TMK Tüzüklerinde yer alan 7(5) sayılı Kural kapsamında, bir oturum üç ay içinde ve istisnai durumlarda altı ay içinde tamamlanmalıdır. *Meleagrou ve Diğerleri* davasında (yukarıda bahsi geçen), bu anlamda ortaya çıkan herhangi bir etkin olmama hususu görülmemiştir. Buna ilave olarak, Hükümet TMK nezdinde dostane çözüm yoluyla sonuçlandırılan çok sayıda davanın, mekanizmanın işlediğini gösterdiğini düşünmektedir ve yalnızca birkaç dava Yüksek İdare Mahkemesi nezdinde sonuçlandırılmıştır. Tüm bu unsurları dikkate alarak, Hükümet'e göre, TMK çözüm yolunun etkinliği ve yeterliliği konusunda sorgulanacak bir durum yoktur.

2. Mahkemenin değerlendirmesi

(a) Ön incelemeye konu hususlar

71. Mahkeme, başlangıçta "Kıbrıs Cumhuriyeti" Tapu ve Kadastro Dairesi'nden temin edilen, başvuranın ilgili mülkün sahibi olduğunu kanıtlayan resmi belgelerin Mahkeme'ye ibraz edildiğini göz önünde bulundurur. Ayrıca, başvuranın söz konusu mülke 1974 yılındaki Türk askeri müdahalesinden önce mülke sahip olan teyzesinden 1997 yılında bağış yoluyla ve sözkonusu arazilerden biri bakımından ilave hisseyi 2008 yılında annesinden edindiğini gösteren yeterli delil Mahkeme önünde bulunmaktadır. (bkz. yukarıdaki 8. ve 18. paragraflar).

72. Bu koşullar altında, *Loizidou* (yukarıda bahsi geçen, §§ 42-47 ve 62), "Kıbrıs- Türkiye" (yukarıda bahsi geçen, § 180), *Demopoulos ve Diğerleri* (yukarıda bahsi geçen, § 107) ve *Xenides-Arestis- Türkiye* karar no. 46347/99, 14 Mart 2005, ve (esaslar) § 28, 22 Aralık 2005) davalarında elde edilen bulgular doğrultusunda, mülkün 1 No'lu Protokol'deki 1. Madde kapsamında değerlendirilmesi amacıyla, başvuran söz konusu mülkün yasal sahibi olarak görülmelidir.

73. “KKTC” de yerinden edilen Kıbrıslı Rumların mülkiyet haklarının ihlali mahiyetine ilişkin olarak, *Loizidou* davasında (yukarıda bahsi geçen, §§ 63-64) Mahkeme şöyle bir sonuca varmıştır:

“63. Ancak, başvuran 1974 yılından bu yana ülkeye girişi reddedildiği için, başvuran kendi mülkü üzerindeki yetkisini ve mülkünü kullanma ve mülkünden faydalanma konusundaki tüm ihtimalleri etkin bir şekilde kaybetmiştir. Erişimin defaten reddi dolayısıyla 1 No’lu Protokol’ün 1. Maddesi kapsamındaki haklarına müdahale olarak anlaşılmalıdır. Bu türden bir müdahale, başvuran ve “Kıbrıs Hükümeti”nin atıfta bulunduğu mevcut davanın harici koşulları kapsamında (bakınız yukarıda paragraf 40-50), 1 No’lu Protokol’de yer alan Madde 1’deki birinci ve ikinci paragraflardaki anlam kapsamında mülkten yoksunluk veya kontrollü kullanım olarak anlaşılır. Ancak, bu türden bir müdahale, sahip olunan malların sorunsuz bir şekilde kullanılmasına müdahale olarak o hükmün ilk cümlesinde anlam kapsamına girmektedir. Bu itibarla, Mahkeme engelin tıpkı hukuki bir mani gibi Sözleşme ihlali ortaya çıkarabileceğini görüşündedir (bkz. *mutatis mutandis*, Airey - İrlanda 9 Ekim 1979 tarihli karar, A serisi no. 32, sf. 14, 25. paragraf).

64. “KKTC” eylemleri için gerekçe sunmak amacıyla gereklilik doktrine ve mülkiyet haklarının toplumlararası görüşmelere tabi tutulduğuna atıfta bulunmanın haricinde, Türk Hükümeti, Türkiye’ye isnat edilebilen başvuranın mülkiyet haklarına yukarıda bahsi geçen müdahaleyi gerekçelendiren önerilerde bulunmamıştır.

Ancak, 1974 yılında adada gerçekleştirilen Türk müdahalesinin ardından takip eden yıllarda yerinden edilen Kıbrıslı Rumlara yeni konut sağlanması ihtiyacının, toptan veya sürekli erişiminin reddedilmesi ve tazminat olmaksızın sözde kamulaştırılması şeklinde başvuranın mülkiyet haklarının tamamen reddedilmesini nasıl gerekçelendireceği açıklanmamıştır.

Ayrıca, mülkiyet haklarının Kıbrıs’taki her iki toplumu içeren toplumlararası görüşmelerin konusu olması da, Sözleşme kapsamında bu durum için bir gerekçe sağlamamaktadır.

Bu koşullar altında Mahkeme, 1 No’lu Protokol’ün 1. Maddesinin ihlal edildiği ve bu ihlalin sürekli olduğu sonucuna varmıştır.”

74. Mahkeme, “*Kıbrıs – Türkiye*” (yukarıda bahsi geçen, §§ 184-189) davasında ve Kıbrıslı Rumların “KKTC” deki mülkiyet haklarına müdahaleye ilişkin şikayetlerini içeren takip eden diğer davalarda yukarıda bahsi geçen bulguları doğrulamıştır (bkz. *Demopoulos ve Diğerleri*, yukarıda bahsi geçen, § 71; ayrıca bkz., örneğin; *Demades- Türkiye*, no. 16219/90, §§ 44-46, 31 Temmuz 2003; *Xenides-Arestis*, yukarıda bahsi geçen, §§ 29-32, ve *Lordos ve Diğerleri- Türkiye*, no. 15973/90, §§ 67-70, 2 Kasım 2010).

75. Mahkeme ayrıca, *Demopoulos ve Diğerleri* (yukarıda bahsi geçen, § 108) davasındaki gibi, Türk Hükümeti’nin “KKTC”nin yetkisi dahilindeki alanlar için Sözleşme uyarınca sorumluluk itirazında bulunmadığını ve esasında 1 No’lu Protokol’ün 1. Maddesi kapsamındaki haklarının ihlaline yönelik çözüm yollarıyla ilgili olarak Kıbrıslı Rumların haklarını tanıdığını belirtmektedir. Aslında *Demopoulos ve Diğerleri* davasında, Mahkeme, özellikle *Xenides-Arestis* pilot davası (yukarıda bahsedilen) ve önceki kararlarındaki tespitlerine başvurarak, “KKTC”deki Kıbrıslı Rumların mülkiyet haklarına ilişkin Mahkeme kararlarında tespit edilen Sözleşme ihlalleri için etkin tazmin arayışıyla TMK mekanizmasının kurulmasını bu kabulün önemli bir göstergesi olarak tanımıştır.

76. *Demopoulos ve Diğerleri* (yukarıda bahsi geçen, §§ 127-128) davasında, TMK mekanizmasının etkinliğine ilişkin olarak, söz konusu çözüm yolunun ilgili tüm kurumsal ve usullerle ilgili yönlerinin dikkatli bir şekilde incelenmesinin ardından, Mahkeme şu sonuca ulaşmıştır:

“127. Mahkeme, 67/2005 sayılı Kanunun, Kıbrıslı Rumlara ait mülke müdahale ile ilgili şikayetlere ilişkin tazminat için erişilebilir ve etkili bir çerçeve sunduğu görüşündedir. Mevcut davada başvuran mülk sahipleri, bu mekanizmadan faydalanmamıştır ve dolayısıyla 1 No’lu Protokol’ün 1. Maddesi kapsamındaki şikayetleri iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle reddedilmelidir. 67/2005 sayılı Kanun’un, bu Mahkeme’nin çözüm etkinliği dışında kalan mevcut işgal durumunun tazmin edilmesi için gerçekçi bir hüküm ortaya koyduğuna ikna olunmuştur.

128. Son olarak, Mahkeme bu kararın başvuranların TMK yolundan faydalanmasını gerektirdiği şekilde yorumlanmamalıdır. Başvuranlar, bu yolu kullanmamayı ve siyasi bir çözüm için beklemeyi tercih edebilirler. Ancak, bu aşamada, başvuranlardan biri Sözleşme kapsamındaki haklarını talep etmeyi isterse, bu iddiaların kabul edilebilirliği, yukarıda bahsi geçen ilkeler ve yaklaşım doğrultusunda kararlaştırılacaktır. Mahkemenin nihai denetimsel kararı, ikame ilkesine uygun olarak, mevcut tazmin yollarını kullanan başvuranlar tarafından sunulan her türlü şikayet için geçerli kalmaktadır.”

77. *Demopoulos ve Diğerleri* kararının kabulünden sonra, tüm iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle, Mahkeme hâlihazırda kabul edilebilir ilan edilmeyen ve başvuranların 67/2005 sayılı Kanun uyarınca TMK’ya bir iddia sunmadığı tüm başvuruları kabul edilemez bulmuştur (Örneğin, bkz. *Cacoyanni ve Diğerleri - Türkiye* (kar.), no. 55254/00 ve diğerleri, 1 Haz 2010; *Papayianni ve Diğerleri - Türkiye* (kar.), no. 479/07 ve diğerleri, 6 Tem 2010; *Marios Eleftheriades ve Diğerleri - Türkiye* (kar.), no. 3882/02 ve diğerleri, 5 Eki 2010; *Papaioannou ve Diğerleri - Türkiye* (kar.), no. 58678/00, 7 Ara 2012 ve *Efthymiou ve Diğerleri - Türkiye* (kar.), no. 40997/02, 7 May 2013).

78. Mahkeme, daha önce kabuledilebilir bulunan veya Demopoulos vd. kararından önce esasa ilişkin karar verdiği başvurular bakımından, esasa ilişkin karar almaya ve/veya tazminata hükmetmeye devam etmiştir. (Örneğin, bkz. yukarıda bahsi geçen *Lordos ve Diğerleri*; ayrıca bkz. *Gavriel / Türkiye* (tazminat), no. 41355/98, 22 Haziran 2010; *Solomonides - Türkiye* (tazminat), no. 16161/90, 27 Temmuz 2010; *Christodoulidou - Türkiye* (tazminat), no. 16085/90, 26 Ekim 2010; *Anthousa Iordanou - Türkiye* (tazminat), no. 46755/99, 11 Ocak 2011; *Loizou ve Diğerleri - Türkiye* (tazminat) (nihai karar), no. 16682/90, 24 Mayıs 2011). Bu davalar adı geçen *Xenides-Arestis* dava grubunun (bkz. yukarıda yer alan 53. fıkra) bir kısmını oluşturmaktadır.

79. Ayrıca, Mahkeme *-Demopoulos ve Diğerleri* davasının ardından açılan ve başvuranların taleplerini TMK’ya sundukları- şu iki gerekçeyle kabul edilemez olarak ilan edilen bir başvuruyu (yukarıda bahsedilen *Meleagrou ve Diğerleri*) incelemiştir. İlk olarak, 1 No’lu Protokol’ün 1. Maddesi, kayıtlı bir şirketin sahip olduğu belirli arazi parçalarına ilişkin 8. ve 14. Madde kapsamında başvuranın şikayetlerine yönelik olarak, Mahkeme, hissedar başvuranların halihazırda varlığını sürdüren bir şirketin sahip olduğu arazi üzerinde mülkiyet hakkı iddiasında bulunamayacağı gerekçesiyle konu bakımından uyuşmazlık olması sebebiyle şikayetlerin düştüğüne kanaat getirmiştir. Başvuranların arazi parçalarının belirli bir kısmının kendilerine iade edilmesine yönelik halihazırda devam eden ret durumu ile ilgili olarak, başvuranlar TMK’ya iade taleplerini arz etmiş olsalar da, söz konusu başvuranlar gerek Kıbrıs’ın güneyindeki arazinin takası için gerekse kullanım kaybindan dolayı ortaya çıkan zararların tazminine imkan sağlayacak olan maddi tazminat için ya da iade mümkün olmuyorsa maddi olmayan tazminat için herhangi bir talepte bulunmadıkları Mahkeme tarafından anlaşılmıştır. Bu durum başvuranların TMK çözüm yolunu uygun şekilde tüketmediğini göstermektedir. İkinci olarak da, 6. Madde 1. Paragraf uyarınca başvuranların şikayetleri bakımından, adli takibatın adil olmadığını ve TMK’nın taraflı olduğunu ya da bağımsız hareket etmediğini gösteren herhangi bir delil bulunmadığı Mahkemece anlaşılmıştır. Başvuranların adli takibat süresinin uzun olduğuna dair şikayetlerine bakılacak olursa, adli takibatın yeni oluşu ve başvuranların taleplerine ilişkin hükme varma sürecine dahil olan etmenler düşünüldüğünde, toplamda dört yıl ve sekiz aydan oluşan sürenin (TMK huzurunda ve “KKTC”nin Yüksek İdare Mahkemesine temyizde bulunulduğunda) yersiz olmadığı Mahkemece anlaşılmıştır.

80. Mevcut davada başvuran, “KKTC”de bulunan mülkiyeti için tazminat istediği TMK huzurundaki işlemin süresinin uzatıldığını ve etkin olmadığını savunarak TMK çözüm yolunun etkinliğini sınamaktadır. Mahkeme davanın özel koşullarını, yukarıda bahsi geçen davalardaki bulguları ve özellikle Demopoulos ve Diğerleri kararında belirtilen ilkeleri tamamen dikkate alarak aşağıda bahsi geçen konulara kararlılıkla giriş yapacaktır.

81. Bu noktada, başvuranın iddiaları ve ibrazlarında TMK çözüm yolunun etkinliğini mevcut durumda kendi içinde sorgulayabilecek hiçbir şey bulunmamaktadır. Başvuranın özellikle Xenides-Arestis dava grubunda kararlaştırılan tazminatın icrasındaki zorlukların TMK çözüm yolunun etkinliğini azalttığı yönündeki iddiası, Mahkeme tarafından kabul edilmemiştir. Bu bağlamda, Xenides-Arestis grubuna ait davalardaki tazminat kararlarının Demopoulos ve Diğerleri kararında TMK çözüm yolunun etkinliğinin değerlendirilmesine ilişkin görüşlerden ayrı olarak kabul edildiği belirtilmelidir (bkz. yukarıda bahsi geçen 77-78. paragraf; ayrıca bkz. Demopoulos ve Diğerleri ile yukarıda adı geçen 80-82 ve Xenides-Arestis - Türkiye (tazminat), no. 46347/99, § 37, 7 Aralık 2006, ve “Kıbrıs – Türkiye” (tazminat) [GC], no. 25781/94, 63, AİHM 2014).

82. Ayrıca, şüphesiz Taraf Devletler her koşulda Mahkeme'nin kararlarına uymak zorunda olsa da (bkz. yukarıda § 81'de belirtilen Demopoulos ve Diğerleri), Xenides-Arestis davalar grubunda ödenmesi kararlaştırılan tazminatlara ilişkin yukarıda bahsedilen zorlukların Mahkeme kararlarının icrasının Delegeler Komitesi tarafından denetlenmesi ile ilgili süreçler ve düşünceler bağlamında ortaya çıkmış olduğu kaydedilmelidir (bkz. yukarıda yer alan 54. paragraf). Öte yandan, TMK mekanizması ve bu mekanizmanın sağladığı telafi işlemi Demopoulos ve Diğerleri kararında (yukarıda yer alan § 125) yeterli düzeyde kesinleştirildiği anlaşılan ilgili ülke iç düzenlemeler ve zorunlu bütçe ilavelerine (bkz. yukarıda yer alan 41-43 ve 45. paragraflar) bağlıdır. Mevcut durumda, bahsi geçen düzenlemelerin yeterliliğinin Mahkeme tarafından sorgulanmasını gerektirecek sonuca ulaştırıcı hiçbir delil bulunmamaktadır.

83. TMK huzurunda devam eden çok sayıda dava olması ve “KKTC” yetkililerinin gecikmelere sebep olduğu ve keyfi uygulamalarda bulunduğu yönündeki iddialar sebebiyle TMK mekanizmasının etkili olmadığı başvuran tarafından belirtilmekte olup, TMK çözüm yolunun işlediği yönünde genel bir sonuca ulaşmak için yeterli mevcut delil ve bilgilere dayanılarak, Mahkeme bu durumu mümkün görmemektedir. Şu anda devam eden çok sayıda dava olması herhangi bir talebin gerekli ivedilikle ele alınmadığı ya da alınmayacağını kanıtlamak için yeterli bir dayanak değildir (bkz. yukarıda yer alan § 125 Demopoulos ve Diğerleri).

84. Bu bakımdan, yukarıda bahsi geçen Meleagrou ve Diğerleri davasında, Mahkeme TMK huzurundaki dava süresinin gereğine uygun olmayan şekilde uzatıldığı ya da etkisiz olduğu yönünde bir sonuca varmamıştır (bkz. yukarıda yer alan 79. paragraf). Ayrıca, Kıbrıslı Rum bireysel başvuruların TMK huzurundaki davalarını tatmin edici bir biçimde sonlandırdıklarını (bkz. Alexandrou - Türkiye (tazminat ve dostane çözüm), no. 16162/90, 28 Tem 2009 ve Angoulos Estate Ltd - Türkiye (kar.), no. 36115/03, 9 Şub 2010) ve TMK tarafından verilen kararların gereğince uygulandığını (bkz. Loizou-Türkiye (kar.), no. 50646/15, § 81, 3 Eki 2017) gösteren başka davalar da mevcuttur.

85. Tabii ki, bir çözüm yoluna ilişkin belirli bir yapısal düzenleme yapılmasının söz konusu çözüm yolunun uygulanmasında davanın son derece uzun sürmesi ve sonuçta etkinliğinin azalması ile sonuçlanması mümkündür (örneğin bkz. Bellizzi - Malta, no. 46575/09, § 42, 21 Haziran 2011). Ancak, Mahkemeyi, TMK huzurunda görülen belirli dava süreçlerinde meydana gelen olası gecikmeler ya da zorlukların Demopoulos ve Diğerleri davasındaki (yukarıda belirtilen §§ 124-126) bulguları şüpheye düşürdüğü yönünde bir sonuca varmaya ikna edecek hiçbir şey bulunmamaktadır. Hatta, Demopoulos ve Diğerleri davasına bakıldığında, söz konusu çözüm yolunun ulaşılabilir olduğu ve telafiyi etkili bir şekilde sağladığı görülmektedir.

86. Aslına bakılırsa, TMK huzurunda görülen davaya ilişkin başvuranın belirli argümanları hakkındaki bulgularına halel getirmeksizin, Mahkeme genel anlamda etkin olduğu anlaşılan bir çözüm yolunun özel bir davanın koşullarında uygun olmayan şekilde işleminin son derece mümkün olduğunu vurgular. Ancak, bu durum bahse konu çözüm yolunun etkinliğinin ya da diğer

başvuranların çözüm yolundan faydalanma yükümlülüğünün sorgulanması gerektiği anlamına gelmez (örneğin bkz. V.K. - Hırvatistan, no. 38380/08, §§ 115-116, 27 Kasım 2012). Fakat, Mahkeme TMK çözüm yolunun işleyişinde ve TMK'nın Kıbrıslı Rumların mülkiyet iddialarını etkin şekilde ele alma becerisinde meydana gelen gelişmeleri dikkatle takip edeceğini vurgular.

87. Yukarıda bahsedilen hususları dikkate alarak ve TMK çözüm yolunun etkinliğini bahsedilen şekilde sorgulamaksızın, başvuranın davasında TMK huzurundaki davanın işleyiş şekline ilişkin olarak Mahkeme başvuranın iddialarını aşağıda inceleyecektir.

(b) Genel ilkeler

88. Mahkeme 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi'nin asıl amacının, bireyin sahip olduğu şeyleri huzurla kullanabilme sürecine Devlet tarafından gerekçesiz bir müdahalede bulunulmasına karşı bireyi korumak olduğunu yineler. Ancak, Sözleşme'nin 1. Maddesine binaen, her Taraf Devlet "yetki alanı kapsamında Sözleşme'de tanımlanan hak ve özgürlüklerin herkes tarafından kullanılmasını güvence altına alır". Bu genel ödevin yerine getirilmesi özellikle başvuranın yetkili mercilerden yasal olarak beklediği tedbirler ile başvuranın sahip olduklarını etkili bir şekilde kullanması arasında doğrudan bir bağlantı olduğu durumlarda, Sözleşme'nin güvence altına aldığı hakların etkili bir şekilde kullanılmasını sağlamanın doğal gereği olan pozitif yükümlülükleri de beraberinde getirebilir (bkz. diğerlerinin yanı sıra, Broniowski - Poland [GC], no. 31443/96, § 143, AİHS 2004-V; Öneriyıldız - Türkiye [GC], no. 48939/99, § 134, AİHS 2004-XII; ve Tunnel Report Limited - Fransa, no. 27940/07, § 36, 18 Kasım 2010).

89. 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi kapsamında Devlet'in pozitif ve negatif yükümlülükleri arasındaki sınırlar kesin olarak tanımlanmaya mahal vermemektedir. Yine de, uygulanabilir prensipler benzerdir. Bir dava devletin pozitif görevi açısından incelendiğinde ya da bir kamu mercii tarafından yapılan ve gerekçelendirilmesi gereken müdahale açısından incelendiğinde, uygulanacak kriterler esasında değişmez. İki bağlamda da, bireyin ve bir bütün olarak toplumun yarışan çıkarları arasında kurulması gereken adil denge gözetilmelidir (bkz. Sporrong ve Lönnroth - İsveç, 23 Eylül 1982, § 69, Series A no. 52; Sargsyan - Azerbaycan [GC], no. 40167/06, § 220, AİHS 2015; ayrıca bkz. yukarıda bahsedilen Tunnel Report Limited, § 37).

90. 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi'nin ilk paragrafının ilk cümlesindeki amaçlardan dolayı, Mahkeme toplumun genel çıkarının gerektirdikleri ile bireyin temel haklarının korunmasının gerektirdikleri arasında adil bir denge kurulup kurulmayacağına ilişkin karar vermelidir. 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi'nin iddia edildiği üzere ihlalinin söz konusu olduğu her davada, Devlet'in bir eylemi ya da eylemsizliği sebebiyle ilgili kişinin orantısız ve aşırı bir yüke katlanmak zorunda kalıp kalmayacağı Mahkeme tarafından saptanmalıdır. Söz konusu gerekliliğe uyulup uyulmadığı değerlendirilirken, Sözleşme'nin "uygulanabilir ve etkili" hakları korumak üzere yapıldığını hatırlayarak, Mahkeme söz konusu olan farklı çıkarların tümüne yönelik bir inceleme yapmalıdır. Bu bağlamda, -ister yasal ve idari ister yetkililerce uygulanan uygulamalardan kaynaklı olsun- belirsizlik Devlet'in eylemini değerlendirirken hesaba katılması gereken bir faktördür. Aslında, genel çıkara ilişkin bir konu söz konusu olduğunda, kamu yetkililerinin zamanında, uygun ve tutarlı bir biçimde hareket etmeleri zorunludur (bkz. Alisic ve Diğerleri - Bosna-Hersek, Hırvatistan, Sırbistan, Slovenya ve eski Makedonya Yugoslav Cumhuriyeti [GC], no. 60642/08, § 108, AİHS 2014; ayrıca bkz. Kirilova ve Diğerleri, yukarıda bahsedilen § 106).

(c) Bu prensiplerin söz konusu davaya uygulanması

91. Başvuranın "KKTC"de bulunan mülkü için tazminat talebinde bulunduğu TMK huzurundaki davanın etkin olmadığına ilişkin şikayetlerinin iki temel mesele etrafında şekillendiği Mahkeme tarafından kaydedilmektedir. Bunlardan ilki, başvuran ve temsilcilerinin dava sürecine etkili şekilde

katılmak ve TMK huzuruna çıkmak için- özellikle sağlanan tercüme hizmetleri ışığında- yeterli fırsat olmadığına yönelik iddiadır. İkincisi ise, 2008 yılında başlayan ve hala devam eden yargılama sürecinin uzunluğuna ilişkindir. Mahkeme söz konusu konuları sırayla ele alacaktır.

92. İlk konuya ilişkin olarak, tercüme hizmetlerine yönelik şikayete bakıldığında, *Demopoulos ve Diğerleri* davasında (yukarıda bahsedilen § 126) TMK'nın Türkçe ve İngilizce hizmet verdiği, Kıbrıs'ta İngilizce'nin daha yaygın olarak kullanıldığı ve TMK duruşmalarında tercümanların her daim hazır bulunduğu Mahkeme tarafından gözlenmiştir (ayrıca bkz. yukarıda bahsedilen 43. paragraf, TMK Kuralları kısaca 7. Kural 1. Madde). Ayrıca, *Meleagrou ve Diğerleri* davasında da olduğu üzere (yukarıda bahsedilen § 19), başvurayı temsil eden avukatların Türkçe ve İngilizce bildiği ve duruşmalardaki tercüme hizmetlerinin yanı sıra, ayrıca önemli belgelerin İngilizce çevirilerine de başvuranın ulaşabildiği Mahkeme tarafından kaydedilmektedir. Söz konusu çevirilere mevcut durumda Mahkeme tarafından da ulaşılmaktadır. Bu bağlamda, başvuranın TMK'ya zamanında yetersiz tercüme ve çeviri olanaklarının duruşmalarda etkili bir katılım göstermesine engel olduğu yönünde bir şikayeti olmadığı belirtilmelidir. Bu hususlar göz önüne alındığında, Mahkeme davanın adaletsizlik ve etkisizlik yaşandığına yönelik hiçbir gösterge bulamamaktadır.

93. Başvuranın kendisi ve temsilcilerinin dava sürecinde TMK'ya hakkıyla hitap edemedikleri yönündeki şikayeti için de aynı durum geçerlidir. Söz konusu şikayet asılsızdır. Başvuranın temsilcilerine TMK'ya hitap etmek üzere yeterli fırsat tanınmıştır ve kovuşturma sürecinde, temsilciler başvuranın savunmasını gereğince sunmadığı meselesini hiçbir zaman gündeme getirmemiştir. Ayrıca, Mahkeme'nin başvuranın talep etmesi halinde, TMK huzurundaki davaya katılabilmesinin ve davası ile ilgili bulunduğu tüm meselelere dikkat çekmesinin mümkün olup olmadığını sorgulamasını gerektirecek hiçbir sebep bulunmamaktadır.

Buna uygun olarak, bu bakımdan davanın etkinliğinin gereklerini yerine getiremediği sonucuna varılmasına yönelik Mahkeme'yi ikna edecek hiçbir unsur bulunmamaktadır.

94. İddia edildiği üzere başvuranın tazminat talebine ilişkin olarak davanın süresinin uzatılması konusuna bakılacak olursa, *Meleagrou ve Diğerleri* (yukarıda bahsi geçen) davasının aksine, - dava TMK ve "KKTC" Yüksek İdare Mahkemesi huzurunda dört yıl ve sekiz ay devam ettiği- söz konusu dava Mayıs 2008 tarihinde başlamıştır ve bu zamana kadar, davaya ilişkin resmi bir karara ulaşılmaksızın yaklaşık dokuz yıl TMK huzurunda devam etmiştir. Başvuranın mülkiyet talebinin kararlaştırılmasına ilişkin davanın hayli uzun sürmesi 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi bakımından davanın çözüm sağlayıcı yararını ciddi şekilde azaltmaktadır (örneğin, bkz. yukarıda bahsedilen *Kirilova ve Diğerleri* § 117 ve yukarıda bahsedilen *Naydenov* §§ 81-84). Bu husus ışığında, Mahkeme Hükümet'in Mahkeme'yi mevcut davada farklı bir sonuca ulaşması için ikna etmek üzere son derece ikna edici ve inandırıcı sebepler sunması gerektiğini düşünmektedir.

95. Bu bağlamda, "KKTC" Başsavcısı'nın başvuranın talebine cevap vermesi iki yıl sürdüğünden, başvuranın tazminat talebinin işleme alınmasında TMK huzurundaki davanın ilk aşamalarında önemli bir gecikme meydana geldiği Mahkeme tarafından kaydedilmektedir. (bkz. yukarıda yer alan 13 ve 16. Paragraflar). Başta yaşanan söz konusu gecikme davanın etkin olmadığına dair bir sonuca varmak için yeterli olmasa da, 1 No'lu Protokol uyarınca bu gecikmenin toplam sürenin uzun olmasına büyük katkısı olmuştur.

96. Ayrıca, TMK kurallarına göre talebin ibrazını takip eden otuz iş günü içinde "KKTC" yetkililerinin mülkiyet talebine ilişkin ilk görüşlerini ibraz etmek zorunda olduğu Mahkemece kaydedilmektedir (bkz. yukarıda yer alan 43. paragraf ve TMK Kuralları Kural 3(8)). Ancak, bu süre sınırlaması söz konusu davada ciddi şekilde aşılmış olsa da, TMK tarafların ibrazlarının

düzensiz şekilde alınması ve yönetilmesinin sağlanmasına yönelik hiçbir eylemde bulunmamıştır. Bu bağlamda, adaletin etkililiği ve inanılabilirliğini tehlikeye atabilecek gecikmeler olmaksızın adaleti sağlamanın önemi Mahkeme tarafından yeniden teyit edilmektedir. Aslına bakılırsa, adaletin teslim edilmesinde yaşanan aşırı gecikmelerin özellikle hukukun üstünlüğüne duyulan saygıyla ilgili ciddi bir tehdit oluşturduğu Mahkeme tarafından gözlemlenmiştir (bkz. *Di Mauro - İtalya* [GC], no. 34256/96, § 23, AİHM 1999-V).

97. Ayrıca, TMK huzurundaki davanın gidişatının “KKTC” yetkilileri tarafından başvuranın mülkiyet talebine ilişkin ilave belgeler ibraz etmesine yönelik defalarca ve birbiri ardına gelen taleplerden oluştuğu Mahkeme tarafından kaydedilmektedir. Bu bağlamda, bu sürekli taleplerin mantıklı ya da yerinde olup olmadığının değerlendirilmesi ya da tarafların ibrazlarının düzensiz şekilde alınması ve yönetilmesinin sağlanması için hiçbir çabada bulunmayarak TMK’nın yeniden pasif kaldığı kaydedilmelidir. Mahkeme, TMK tarafından gösterilen böyle pasif bir tavrın davada tutarsızlığa ve ciddi bir süre boyunca davanın incelenme süresinin uzamasına yol açabileceğini düşünmektedir.

98. Bu bağlamda, Mahkeme’nin bir ilk derece mahkemesi olmadığını, davalarda ibraz edilecek tahriri belgeleri saptama yetkisine sahip olmadığını ve bu şekilde bir saptamanın uygun olmayacağını vurgulamak faydalı olacaktır (başka örneklerin yanı sıra, bkz. yukarıda bahsedilen *Demopoulos ve Diğerleri*, § 69). Örneğin, 2010 yılının Haziran ayında gerçekleşen talimat duruşmasında, “KKTC” Başsavcısı’nın temsilcisi başvuranın Güneyde bir Kıbrıslı Türk evini kullandığını gösteren bir belgenin sunulmasını talep etmiştir. Fakat, söz konusu belge halihazırda dosyada yer almaktaydı (bkz. yukarıda yer alan 14 ve 18. Paragraflar). Benzer şekilde, 2013 yılının Nisan ayında gerçekleşen ön duruşmada, “KKTC” temsilcileri muhtardan ilave belge talep etmiştir. Ancak, başvuran kendisi ve teyzesinin kimliğine ilişkin şüphe bırakmayan bir belgeyi halihazırda sunmuştur (bkz. yukarıda yer alan 23. ve 27. Paragraflar).

99. Ayrıca, yaklaşık beş buçuk yıldır davanın devam ettiği Ekim 2013’te, başvuran ilk sunduğu ve tadil edilen talebini (bkz. yukarıda yer alan 14, 23, 26 ve 28. Paragraflar) destekleyen ve istenen tüm belgeleri ibraz ettikten sonra, “KKTC” temsilcileri daha fazla belge ibraz edilmesini talep etmiştir. Bu talep özellikle başvuranın annesi ve teyzesinin adlarının farklı yazılış şekillerine, teyzesinin medeni durumu ve verasetine ve söz konusu mülkün borç durumuna ilişkin netlik kazandırılması ile ilgiliydi (bkz. yukarıda yer alan 29. Fıkra). Ancak, Mahkeme adların farklı yazılış biçimlerinin, söz konusu bireylerin kimlik belgelerindeki numaralara yapılan göndermelerin bulunduğu muhtarlık belgeleri sayesinde birkaç defa netleştirildiğini gözlemlemiştir. Ayrıca, başvuranın teyzesinin medeni durumu ve veraseti daha önceden alınan belgelerde de açıkça anlaşılmaktaydı (bkz. yukarıda yer alan 23 ve 26. Paragraf) ve ilk iddiasını desteklemek üzere, başvuran söz konusu mülkiyet üzerinde hiçbir ipotek, borç ya da benzeri sınırlamalar bulunmadığına dair halihazırda belge ibraz etmiştir (bkz. yukarıdaki 14. Paragraf). Benzer şekilde, başvuranın teyzesinin söz konusu mülkü başvurana hala sağ iken 1997 yılında hediye ettiği en başından açıkça anlaşılmaktadır. Öte yandan, bu minvalde bir konu, başvuran tazminat talebinde bulunduktan yaklaşık dokuz yıl sonra ilk defa Mart 2017 tarihindeki toplantıda gündeme gelmiştir.

100. Mahkeme “KKTC” yetkililerinin taleplerini eleştirel bakışla incelemeksizin, TMK’nın birçok kez davanın incelemesini ertelediğini kaydetmektedir. Bu bağlamda, -başvuranın 16 Ocak 2014 tarihli talebine rağmen (bkz. yukarıda yer alan 31. fıkra)- TMK yalnızca iki yıl sonra Mart 2016’da davanın daha detaylı incelenmesini planlamıştır (bkz. yukarıda yer alan 32. Paragraf). Bu durum halihazırda uzayan dava sürecini tekrar gereğinden fazla uzatmıştır. Davanın sonraki gidişatına, Mart 2017 tarihinde davanın incelenmesinin tekrar ertelenmesinin yanı sıra, başvuranın Kıbrıslı

Türk temsilcilerinin davadan çekilmesi ve 12 Ekim 2016 tarihindeki duruşmaya başvuranın uygun olmayan şekilde çağırılması (bkz. yukarıda yer alan 32-37 Paragraflar) damgasını vurmuştur.

101. Yukarıdaki hususlar göz önünde bulundurularak, Mahkeme başvuranın TMK huzurundaki başvurusunu destekleyici ilgili belgelerin bir kısmını gereğine uygun şekilde ibraz etmemesinin (bkz. yukarıda yer alan 18. Paragraf) ve başvuranın söz konusu belgelerin bir kısmını yalnızca iki yıl sonra ibraz etmesinin (bkz. yukarıda yer alan 22. Paragraf) önemsiz olmadığını düşünmektedir. Ancak, başvuranın annesinden söz konusu beş arsadan birinin hissesi üzerinde kazanılmış sahipliği olduğu kaydedilmelidir. Bu durum başvuranın ilk talebinin tadil edilmesini gerektirmiştir. Ayrıca, söz konusu süre içinde, başvuran mülkiyet talebinin koşullarını netleştiren çok sayıda belge elde etmiştir (bkz. yukarıda yer alan 20-23. paragraflar).

102. Ayrıca, Mahkeme söz konusu belgelerin elde edilme sürecinin zaman aldığını da dikkate almaktadır (bkz. yukarıda yer alan 66. paragraf; ayrıca bkz. yukarıda yer alan *Demopoulos ve Diğerleri*, § 124). Her koşulda, Mahkeme; TMK huzurunda devam eden davanın dokuz yıl sürmesinin yalnızca başvuran tarafından yapılan bir eylemle açıklanabileceğini inandırıcı bulmamaktadır.

103. Mahkeme'nin bakış açısına göre, söz konusu davanın süresinin uzaması temel olarak TMK'nın davayı yönetme şekline bağlıdır. TMK en başından daha etkili bir şekilde ihtilafı hususları saptayıp bu hususlara ilişkin delil toplasaydı, bu gecikmenin büyük bir kısmından kaçınılabilirdi (bkz. TMK Kuralları Kural 7(1), yukarıda yer alan 43. Paragraf ve karşılaştırmak için *Finger - Bulgaristan*, no. 37346/05, § 102, 10 Mayıs 2011 ve *Beyeler - İtalya* [GC], no. 33202/96, § 120, AİHM 2000-I). Ancak, TMK bunu başaramamış ve bu nedenle, davanın çok uzun yıllar nihai karar alınmadan sürmesine izin vermiştir.

104. Yukarıda bahsedilen hususlar ışığında, mevcut davada başvuranın tazminat talebine ilişkin olarak TMK'nın 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi uyarınca gerekli tutarlılık, özen ve uygun ivedilik çerçevesinde davranmadığı Mahkemece anlaşılmıştır.

105. Bu da Mahkeme'nin 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi'nin ihlal edildiği şeklinde bir sonuca varması için yeterlidir.

106. Sonuç olarak, davanın esası ile birleştirilen Hükümet'in ön itirazının (bkz. yukarıda yer alan 63. Paragraf) da reddedilmesi gerekmektedir. Ancak, Mahkeme, halihazırda TMK'nın, Sözleşme kapsamındaki haklarını Mahkeme önünde aramak isteyen diğer başvuranlar tarafından tüketilmesi gereken bir çözüm yolu olmaya devam ettiğini vurgulamaktadır (bkz. yukarıda yer alan 85-87. Paragraflar; ayrıca bkz. yukarıda yer alan *Demopoulos ve Diğerleri*, § 128).

II. 1 NO'LU PROTOKOL'ÜN 1. MADDESİYLE BAĞLANTILI OLARAK SÖZLEŞMENİN 14. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

107. Başvuran, 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi uyarınca hakkından faydalanma konusunda kendisine karşı ayrımcılık yapıldığı gerekçesiyle, Sözleşme'nin 14. maddesinin ihlal edildiğinden şikayetçi olmuştur. Bu ayrımcılığın, uyruğu ve etnik kökeni, dili ve dini inançlarından kaynaklandığını iddia etmiştir.

108. Hükümet bu iddiaya itiraz etmiştir.

109. Mahkeme, Kıbrıslı Rumlar'ın Kıbrıs'ın kuzey tarafındaki mülk talepleriyle ilgili önceki davalarda Sözleşme'nin 14. maddesi uyarınca ayrı bir kabul edilebilirlik incelemesi

gerçekleştirmenin gerekli olmadığı kararına vardığını işaret etmektedir. Mahkeme, mevcut davada bu yaklaşımdan sapmak için bir neden görmemektedir (bakınız yakın zamandaki *Lordos ve Diğerleri*, yukarıda geçen § 85).

III. SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

110. Sözleşme’nin 41. maddesi aşağıda kaydedilmiştir:

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf’ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırılabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Maddi ve manevi zarar

1. Taraflar’ın iddiaları

111. Maddi zarar iddiasına istinaden, Mahkeme İçtüzüğü’nün 60. maddesine göre tazminat talebi ibrazı için belirlenen süre içerisinde, başvuran, iade veya kullanım kaybı, faiz ve mevcut değer kaybı ve malın değerinde tazminat talep etmiştir. Tazminat talebi 2011 değerlendirme raporuna dayandırılmış ve 2.690.962 Avro olarak belirlenmiştir (yukarıdaki 11. paragrafa bakınız). Kendisinin halen söz konusu mülkün yasal sahibi olduğunu düşündüğü için, bunun sözde kamulaştırma için tazminat peşinde olduğu anlamına gelmediğini vurgulamıştır. Manevi zarar konusunda, başvuran 100.000 Avro talep etmiştir.

112. Hükümet, başvuranın maddi zarar konusundaki talebinin aşırı ve asılsız olduğunu iddia etmiştir. Aynı zamanda Hükümet, başvuranın manevi zarar konusundaki talebinin her bakımdan asılsız olduğunu değerlendirmiştir.

2. Mahkemenin değerlendirmesi

113. Mahkeme başlangıçta, bir ihlal tespit ettiği kararın sorumlu Devlete, ihlale son vermesi ve ihlalden önceki mevcut duruma kadar iyileştirecek şekilde sonuçlarını onarması için yasal bir yükümlülük dayattığını vurgulamaktadır (bakınız, diğerlerinin yanında *Vistins ve Perepjolkins / Letonya* (tazminat) [GC], no. 71243/01, § 33, AIHS 2014).

114. Bir davaya taraf olan Taraf Devletler, ilke olarak Mahkeme’nin ihlal tespitinde bulunduğu bir karara uyma yollarını seçmekte özgürdür. Bir kararın uygulama şekline ilişkin bu takdir yetkisi, Sözleşme kapsamında korunan hakları ve özgürlükleri güvence altına almaları için Taraf Devletler’in temel yükümlülüğüne sağlanan seçme özgürlüğünü yansıtmaktadır (1. madde). Eğer ihlalin niteliği eski hâlin iâdesine (*restitutio in integrum*) imkan veriyorsa, bunu uygulamak sorumlu Taraf Devlet’e kalır; Mahkeme’nin kendisinin bunu uygulamaya ne yetkisi ne de pratik yeterliliği vardır. Öte yandan, ulusal hukukun telafîye imkan vermemesi –veya sadece kısmen imkan vermesi durumunda- 41. madde Mahkeme’ye mağdur tarafa uygun gördüğü şekilde böyle bir tazminatı karşılama yetkisi vermektedir (bakınız, *Iatridis / Greece* (tazminat) AIHS 2000-XI ve *Kuric ve Diğerleri / Slovenya* (tazminat) [GC], no. 26828/06, § 80, AIHS 2014).

115. Kural olarak, bir başvuranın yerel adli kovuşturmalar kapsamında maddi zarar konusunda ödenmesi kararlaştırılan tazminatı alabilmesi, başvuranı Sözleşme’nin 41. maddesi kapsamında tazminat talep etme hakkından mahrum bırakmamaktadır (bakınız, örneğin, *Mikheyev / Russia*, no. 77617/01, § 155, 26 Ocak 2006, ve *S.L. ve J.L. / Hırvatistan* (tazminat), no. 13712/11, § 15, 6 Ekim 2016, ayrıca bakınız). Bununla birlikte, istisnai olarak, dava koşullarının imkan vermesi durumunda, Mahkeme, başvuran yerel düzeyde tazminat alabileceği için tazminat vermemeye karar

verebilir (bakınız, örneğin, *Mascolo / İtalya*, no. 68792/01, § 55, 16 Aralık 2004, ve *Bistrovic / Hırvatistan*, no. 25774/05, § 58, 31 Mayıs 2007).

116. Mahkeme, TMK'nın, başvuranın tazminat talebi bakımından tutarlılık, özen ve uygun ivedilikten yoksunluğuna ilişkin (yukarıdaki 104. paragrafa bakınız) maddi tazminat talebine yönelik olarak, 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamında tespit edilen ihlalin usule ilişkin niteliğini dikkate alarak, TMK önünde sonraki sürecin 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin gereklilikleriyle uyumlu olarak işlediği cihetle, başvuranın mülkiyet iddiası için tazminat edinmesine imkan bulunduğundan, maddi tazminata dair herhangi bir meblağa hükmedilmesinin gerekli olmadığını değerlendirmektedir (bakınız, (*mutatis mutandis*), *Mascolo*, yukarıda geçen, § 55, ve *Bistrovic*, yukarıda geçen, § 58).

117. Diğer taraftan, Mahkeme başvuranın, bir ihlal bulgusu tarafından yeterince tazmin edilemeyen, -TMK nezdindeki davanın yetersizliğinden kaynaklanan sıkıntı gibi- manevi bir zarar görmüş olduğu sonucuna varmıştır. Hakkaniyet temelinde bir hükme vararak, başvurana maddi olmayan zarar konusunda 7.000 Avro ve ayrıca bu miktara uygulanabilecek herhangi verginin ödenmesine karar vermiştir.

B. Masraf ve giderler

118. Mahkeme İçtüzüğü'nün 60. maddesine göre tazminat talebi ibrazı için belirlenen süre içerisinde, başvuran kanuni temsil masraflarını ve giderlerini (6.325 Avro) ve kıymet takdiri raporunu elde etme maliyetini (1.500 Avro) kapsayan, toplamda 7.825 Avro ve KDV talep etmiştir.

119. Hükümet, TMK ve Mahkeme önünde temsilcileriyle uygun şekilde işbirliği yapmadığı için, başvuranın talebinin asılsız olduğunu değerlendirmiştir.

120. Mahkeme'nin içtihat hukukuna göre, bir başvuran, masrafların ve maliyetlerin iadesine sadece bunların gerçekten ve mutlaka oluştuğu ve meblağ olarak makul olduğu ortaya koyulursa hak kazanır. Elindeki belgeleri ve yukarıdaki kriterleri göz önünde bulundurarak, Mahkeme mevcut karar gününe dek oluşan maliyet ve giderlere ilişkin talebi konusunda, başvurana 6.325 Avro ve ayrıca başvurandan tahsis edilebilecek herhangi bir vergiyi ödemenin makul olduğunu değerlendirmiştir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME

1. Oybirliğiyle, Hükümet'in iç hukuk yollarının tüketilmediğine dair ilk itirazını esasa *dahil eder* ve reddeder;
2. Oybirliğiyle, başvuranın "KKTC"de bulunan mülkü için tazminat talep ettiği işlemlerin süresinin uzatıldığı ve sonuçsuz olduğu şikayetin 1 No'lu Protokol uyarınca kabul edilebilir olduğunu *beyan eder*;
3. Oybirliğiyle, 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine *karar verir*;
4. Oybirliğiyle, 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesiyle bağlantılı olarak Sözleşme'nin 14. maddesi kapsamındaki şikayetin kabul edilebilirliğini ve esasını ayrı ayrı incelemeye gerek olmadığına *karar verir*;
5. Altıya bir oyla,
 - (a) davalı Devlet'in başvurana Sözleşme'nin 44/2. maddesi uyarınca kararın nihaileştiği günden itibaren üç ay içerisinde aşağıdaki miktarları ödemesine *karar verir*:
 - (i) 7.000 Avro (yedi bin Avro), ve ayrıca manevi zarar konusunda tahsis edilebilecek herhangi bir vergi;

- (ii) 6.325 Avro (altı bin üç yüz yirmi beş Avro), ve ayrıca masraflar ve harcamalar konusunda başvurandan tahsis edilebilecek herhangi bir vergi;
 - (b) Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona ermesinden, ödeme gününe kadar geçen süre için, yukarıdaki miktarlara Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli faizinin üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
6. Altıya bir oyla, başvuranın tazminat talebinin geriye kalanını *reddeder*.

İngilizce dilinde hazırlanmış ve 12 Aralık 2017 tarihinde Mahkeme İçtüzüğü'nün 77/2 ve 3. maddesi uyarınca yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Robert Spano
Başkan

Sözleşme'nin 45/2. maddesi ve Mahkeme İçtüzüğü'nün 74/2. maddesi uyarınca, aşağıdaki ayrı görüşler bu karara eklenir:

- (a) Hakim Karakaş'ın mutabık oy görüşü;
- (b) Hakim Bianku'nun kısmi karşı oy görüşü.

R.S.
S.H.N

YARGIÇ KARAKAŞ'IN MUTABIK OY GÖRÜŞÜ

1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesinin usul bakımından ihlal edildiğini kabul ediyorum. Bununla birlikte, ihlal tespitindeki esas sebebin Taşınmaz Mal Komisyonu (TMK) önünde (yaklaşık on yıldır devam etmekte olan) davanın uzunluğuyla ilişkili olması nedeniyle, kanaatime göre AİHS'nin 6/1. Maddesi bağlamında bir inceleme yapmak daha uygun olurdu.

6/1. Maddenin TMK önünde görülen dava işlemlerine uygulanabileceği kanısındayım (ayrıca, taraflar buna itiraz etmemiştir).

TMK önünde başvuranın mülkiyet talebine ilişkin uyuşmazlık olduğu muhakkaktır. Böyle bir uyuşmazlık öncelikle TMK, daha sonra Yüksek İdari Mahkeme tarafından karara bağlanmalıydı (bkz. *Demopoulos ve Diğerleri/Türkiye* (karar) [BD], nos. 46113/99 ve 7 diğer, §§ 35-37, AİHM 2010, 67/2005 nolu Kararın 4. ve 9. Maddelerine atıfta bulunulmuştur). Bu sebeple, yerel mahkeme sistemiyle bütünleşmiş bir organ olan "KKTC" Yüksek İdare Mahkemesi önünde dava açmak için başvuranın TMK'nın hükmünü beklemesi gerekmiştir (bkz. "*Kıbrıs/Türkiye*" [BD], no. 25781/94, §§ 90-102 ve 236, AİHM 2001-IV, ve yukarıda atıfta bulunulan *Demopoulos ve Diğerleri*, §§ 92-98).

Söz konusu değerlendirmeler, Mahkeme'nin -başvuranın dava işlemlerinin uzunluğuna dair şikayetine ilişkin- 6/1. Maddenin TMK önünde görülen davaya uygulanabileceği sonucuna varması için yeterlidir (bkz, örneğin, *Janssen/Almanya*, no. 23959/94, § 40, 20 Aralık 2001, ve *Bozic/Hırvatistan*, no. 22457/02, § 26, 29 Haziran 2006). Bu, TMK'nın uzun bir süre boyunca karar vermemesi nedeniyle davanın henüz "KKTC" Yüksek İdare Mahkemesi tarafından incelenmemiş olmasından bağımsız olarak, doğrudur. (kıyaslayınız *Bici /Arnavutluk*, no. 5250/07, §§ 28 ve 41-45, 3 Aralık 2015). Esasında, Mahkeme, TMK önünde görülen davanın uzunluğunu gözardı edemez, çünkü böyle yapmak 6/1. Madde kapsamındaki makul süre güvencesinin uygulanmasını, tamamıyla TMK'nın tutumuna bağlı duruma getirir ve 6/1. Madde kesin olarak uygulanmadan önce "KKTC" Yüksek İdare Mahkemesi'nin aşamasına ulaşmadan dava işlemlerini yıllarca uzatmalarına olanak verir.

Bu durum göz önüne alındığında, AİHS'nin 6/1. Maddesinin başvuranın TMK önünde görülen davanın uzunluğuna ilişkin şikayetine uygulanabilir olduğu açıktır.

Esasa ilişkin olarak, başvuranın TMK önünde yapmış olduğu başvurusunu destekleyici nitelikteki ilgili belgelerin bir kısmını zamanında ibraz etmediği ve belgelerin bir kısmını ise yalnızca iki yıl sonra teslim ettiği açıktır. Ancak, her koşulda, kovuşturmaların TMK önünde askıya alındığı dokuz buçuk yıldan fazla süren dönem yalnızca başvuranın eylemleriyle açıklanamaz.

Bu davadaki yargılama süresinin uzamasının başlıca sebebinin TMK'nın yargılamaya yönelik tutumu olduğu görüşüne katılıyorum. TMK en başından itibaren tartışmalı hususları saptayabilseydi ve bu hususlara ilişkin kanıt toplama işlemini daha etkili bir şekilde gerçekleştirebilseydi, bu durumun büyük bir kısmına engel olunabilirdi (bkz. kararın 43. Fıkrasında belirtilen TMK Tüzüğü 7(1). Kural). Ancak, TMK bunu başaramadı ve bu sebeple de davaya ilişkin nihai bir karara varılmaksızın, hatırı sayılır bir süre boyunca yargılamanın sürüp gitmesine sebep oldu.

Özetle, şikâyet konusu edilen yargılamanın uzunluğu makul süre gerekliliğini karşılamaktan son derece uzaktır.

Kararda, Mahkeme tespit edilen ihlalin özünde TMK çözüm yolunun etkinliğini sorgulamadığını

vurgulamaktadır (bkz. kararın 86-87. Fıkraları ile 106. Fıkrası).

Sonuç olarak, 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi kapsamında anlaşılan ihlalin usulüne ilişkin niteliğine bakıldığında, TMK'nın başvuranın tazminat talebi konusundaki tutarsızlığı, titiz olmayışı ve gerekli araştırmayı yapmayışına ilişkin olarak (bkz. kararın 104. Fıkrası), Mahkeme maddi zarar gerekçesiyle herhangi bir tutar ödenmesine yönelik bir karar vermenin gerekli olmadığını düşünmektedir. Mahkeme TMK önündeki kovuşturmaların başvuranın maddi zarara ilişkin olarak mülkiyet iddiasından dolayı tazminat alabilmesine imkân sağlayacağı görüşündedir (bkz. kararın 116. Fıkrası). Bu sebeple, Mahkeme yalnızca maddi olmayan zarar ödenmesine karar verir.

Başvuranın mülkiyet talebinin halen TMK önünde askıda olduğu gerçeği ışığında, başvuranın yargılamanın süresine yönelik şikâyetinin 6/1. Madde uyarınca incelenmesi gerektiği ve 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi kapsamındaki geri kalan şikâyetin Sözleşme'nin 1. ve 4. Maddeleri uyarınca iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle reddedilmesi gerektiği görüşümdedir.

YARGIÇ BIANKU'NUN KISMİ KARŞI OY GÖRÜŞÜ

Bu davada, 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi'nin ihlal edildiği bulgusuna katılıyorum. Ancak, kararın hüküm bölümünün 5. ve 6. Maddelerine ilişkin olarak çoğunluğun sonucuna katılmıyorum. Daire'nin TMK'nın uyguladığı işlemin etkisiz kalması durumunda, başvuranın maddi zarara yönelik talebi hakkında sonradan karar verebilecek şekilde 41. Maddedeki hususu mahfuz tutmuş olması gerektiğini düşünüyorum.

Çoğunluk tarafından kabul edilen seçenek, ilk olarak, emsal davalarda Mahkeme'nin içtihadını yansıtmamaktadır. İkinci olarak, bu seçenek dava şartlarını dikkate almamaktadır.

İçtihadın tutarlılığıyla ilgili ilk gerekçeye ilişkin olarak, silahlı çatışmalardan kaynaklanan durumlar nedeniyle 1 No'lu Protokol'ün 1. Maddesinin çok benzer ihlallerine ilişkin Büyük Daire'nin son iki kararında, Mahkeme'nin 41. Maddede yer alan hususu (bkz. *Sargsyan/Azərbaycan* [GC], no. 40167/06, § 283, AİHM 2015 ve *Chiragov ve Diğerleri/Ermenistan* [GC], no. 13216/05, § 224, AİHM 2015) mahfuz tuttuğunu gözlemlemek yeterlidir. Benim görüşüme göre; ihlalin “yalnızca” usule ilişkin niteliği; Mahkeme'nin uzun süredir var olan içtihadını teşkil eden yaklaşım olan bahsi geçen davalarda kullanılan yaklaşımdan uzaklaşmayı meşrulaştırmak için istisnai bir durum teşkil etmemektedir (bkz. *Papamichalopoulos ve Diğerleri/Yunanistan* (Madde 50), Ekim 1995, § 34-46, A Serisi no. 330-B). Söz konusu “usule yönelik” ihlal aslında, başvuranın davasında TMK çözüm yolunun etkisizliğine yol açmıştır. Bu doğrultuda, bu çözüm yolu başvuranın mülk iddiasını ele alamamıştır ve dolayısıyla TMK çözüm yolunun etkin olmadığı diğer KKTC davalarında uygulanan yaklaşımın uygulanması gerekirdi. Bu davalarda, Mahkeme 41. Maddeyi mahfuz tutmuştur ve maddi zarar hususuna daha sonra karar vermiştir (bkz. örneğin: *Xenides-Arestis/Türkiye*, no. 46347/99, § 36, 22 Aralık 2005 (esaslar) davasındaki mahkeme kararları, *Xenides-Arestis* (adil tazminat), 7 Aralık 2006). Bu yaklaşım, güncel mahkeme kararının *Demopoulos ve Diğerleri/Türkiye* (karar) ([GC], no. 46113/99 ve 7 diğerleri, AİHM 2010) kararında ulaşılan TMK nezdindeki usulün olası etkili bir çözüm yolu olduğu sonucuna itiraz etme anlamına gelmemektedir. Ancak aynı zamanda, bu yaklaşım Mahkemenin belli çözüm yollarının etkili olduğunu ve dolayısıyla kullanılması gerektiği görüşünde olduğu durumlarda ulusal makamların buna uygun şekilde; TMK nezdinde uygulanan işlem gibi, bu çözüm yollarının tüm davalarda ve tüm bireyler için etkili bir şekilde uygulanmasını garanti altına alması gerektiğini teyit etmektedir. Dolayısıyla, TMK nezdinde uygulanan işlemin olası etkili bir çözüm yolu olması durumunu sürdürürken *Demopoulos gibi davalar, ulusal makamların ikame adına “artan ihlal eşiğine” ulaşacağı ve Mahkemenin Sözleşme haklarının pratikte uygulandığı şekilde tüm yetkiyi devrettiği anlamına gelecek şekilde yorumlanmamalıdır.*

İkincisi, bu davada çoğunluğun önerdiği çözümün davanın koşullarını usulen göz önünde bulundurduğunu düşünmüyorum. Başvurana annesi ve teyzesi tarafından birçok arsanın hediye edildiğini hatırlatmak isterim. Bu arsalar Koma Tou Yialou'da (Kumyalı) bulunmaktadır ve ailesi Kuzey Kıbrıs'a Temmuz ve Ağustos 1974'teki Türk askeri müdahalesinden sonra arsalarının etkin kullanımını kaybetmiş (bkz. kararın 7. Paragrafı, mevcut referanslarla) ve o zamandan beri arsalarına ulaşamamış veya onları kullanamamıştır. Bu 43 yıl önceydi. Yaklaşık 10 yıl önce, başvuran tazminat alma maksadıyla TMK nezdinde işlemleri başlatmıştır. Yukarıda belirtilen hem *Sargsyan* hem *Chiragov*'da, Büyük Daire 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesiyle ilgili olarak “durumun çok uzun süre boyunca devam ettiği”ni gözlemlemiştir (bkz. *Sargsyan*, § 240, ve *Chiragov*, § 200). Eğer o davalarda “çok uzun” ifadesi 1991'den beri devam eden durumlar için geçerliyse, *evleviyetle* (a fortiori) 1974'ten beri devam edenler için geçerli olmalıdır. O süre boyunca, başvuran ve ailesi mallarına ulaşamamışlardır. Bir insanın kendi mallarına ulaşması veya bunun yerine tazminat alması için neredeyse 50 yıl beklemesine neden olabilecek bir durumu ne meşru kılabilir? Çoğunluğun kararın 103. ve 104. Paragraflarında gereğince sonuca vardığı gibi,

TMK nezdindeki işlemler 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesini ihlal edecek kadar uzundu. Bu şartlarda, başvurana kendi durumunda neredeyse 10 yıl boyunca etkisiz olduğunu ortaya koyan ve bu nedenle 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesini ihlal eden bir çözümü beklemekten başka bir çare bırakmamak bana uygun görünmüyor. Eğer 41. madde sorunu mahfuz tutulsaydı, başvuranın davasında şu ana dek olduğu gibi TMK işlemleri sürüncemede kalmayı ve etkisizliğini ortaya koymayı sürdürseydi, Strazburg'daki adli kovuşturmaların davanın ana sorunu, yani tazminat, olmaya devam edeceği umudu olacaktı. TMK işi ağırdan almaya devam ederse, başvuran aynı konuda yeniden başvuruda bulunmak zorunda kalacağı için bu artık uzak bir ihtimal haline gelmiştir.

Bu sebeplerle, bu davada 41. maddeyi mahfuz tutmanın, çok, çok uzun süredir devam etmekte olan ihlal göz önüne alındığında, içtihadımız temelindeki doğru çözüm ve başvuranın iddialarının çözümü ve mülkiyet haklarının etkin korunması için en adil yaklaşım olacağına inanıyorum.